

HRVATSKI VOJNIK

Broj 21. Godina II. 18. veljače 2005. www.hrvatski-vojn timer.hr BESPLATNI PRIMJERAK

€ 2,10 • CAD 3,00 • AUD 3,30 • USA 2,00 • CHF 3,50 • SIT 430,00 • SEK 17,00 • NOK 17,00 • DKK 15,50 • GBP 1,30

PRINTED IN CROATIA
ISSN 1330-500X
9 771330 500003

Odlazak prethodnice u Kabul

GUAM

Komodorova krivnja

Najveću krivnju za nesreću podmornice USS San Francisco ipak snosi njezin zapovjednik, objavili su čelnici američke mornarice nakon provedene istrage. Komodor Kevin Mooney propustio je provesti "nekoliko ključnih postupaka nužnih za plovidbu i planiranje rute". Iako podmorska planina u koju je podmornica udarila nije zabilježena na američkim kartama, prema izvješćima TV stanice CBS News, karte koje su bile na raspolaganju upozoravale su da su sateliti registrirali sumnjivo vodeno područje koje je moglo podrazumijevati prepreku ispod površine.

BANGALORE

Milijarda rupija za zrakoplov

Indijsko ratno zrakoplovstvo najavilo je potpisivanje ugovora čija bi vrijednost mogla dosegnuti 900 milijuna dolara s domaćom, državnom tvrtkom Hindustan Aeronautics, a koji će se odnositi na proizvodnju 40 supersoničnih lovačkih zrakoplova. Gotovo je sigurno da će se prva pošiljka sastojati od 20 lakih borbenih zrakoplova, a postoji opcija nabave još toliko. "Cijena je svakog zrakoplova otprilike milijardu rupija (22,9 milijuna dolara)", izjavio je zapovjednik indijskog ratnog zrakoplovstva maršal S. P. Tyagi. Predviđeno je da ti avioni zamijene aktualnu flotu MiG-ova poslije 2008. godine.

WASHINGTON

Sto milijuna dolara za Poljsku

Na sastanku s poljskim predsjednikom Aleksandrom Kwasniewskim u Bijeloj kući, američki predsjednik Bush najavio je da će od Kongresa zatražiti odobrenje svote od 100 milijuna dolara za pomoć u modernizaciji poljskih oružanih snaga. Ta svota je četvrtina od ukupne svote koju su Amerikanci namijenili za jačanje kapaciteta američkih saveznika za "promicanje demokracije i stabilnosti u svijetu".

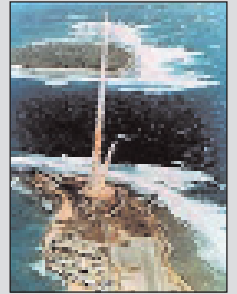
Prvi čovjek Poljske odbio je nagađanja da je Poljska nagrađena za svoj doprinos u Iraku, gdje njen kontingent broji 1700 vojnika, ali je izjavio da se u Poljskoj nalazi još 700 vojnika koji mogu odmah biti upućeni svojim kolegama. Prema najavama, Poljaci će tamo ostati do kraja ove godine.

WASHINGTON

Novo neuspješno lansiranje

Testiranje Pentagonovog raketnog obrambenog sustava po drugi put u posljednja dva mjeseca pokazalo se neuspješnim.

Nakon što je 15. prosinca propala jedna proba, na poligonu *Ronald Reagan* (Marshallovi otoci, središnji Pacifik) provedeno je novo testiranje. Pogreška je postala vidljiva kada je presretački projektil, koji je trebao pogoditi napadački, zatajio i nije poletio. Iako istraga još nije završena, predstavnici državne Agencije za raketnu obranu izjavili su da je "zatajanje vjerojatno izazvano problemima u opremi potrebnom za pripremu lansiranja, a ne nepravilnostima na samom projektilu".

LONDON

Britanska združena vježba

Britanski program multinacionalnih združenih mornaričkih vježbi za 2005. godinu počinje 21. veljače prvu vježbu, koja će uključivati četiri broda, dvije podmornice, 14 lovačkih i pet mornaričkih patrolnih letjelica. Mjesto vježbe je zapadna obala Škotske, a cilj vježbe je potvrda sposobnosti združenih snaga da djeluju zajedno kroz kompleksni, realistični zahtjevn program *ratnih igara* u pomorskom i zračnom okruženju. Prema scenariju, mornaričke snage moraju nametnuti embargo naoružanja fiktivnim nacijama koje su u sukobu oko iskorištavanja ruda, uspostaviti pomorsku bazu, te omogućiti pojačanje i opskrbu pripadnicima koalicijskih snaga raspršenima uokolo.

MOSKVA

Još pet godina bez novih nosača

Vladimir Kurojedov, zapovjednik ruske ratne mornarice, izjavio je za Interfax agenciju da "program naoružanja do 2010. godine ne uključuje proizvodnju nosača zrakoplova, ali će se nakon toga početi s projektiranjem i gradnjom sofisticiranijih plovila te vrste". Admiral je dodao

da "su nosači potrebni Rusiji, ali treba definirati koliko ih je potrebno, kakvi i gdje trebaju biti, te je li industrija spremna za njihovu proizvodnju".

Trenutačno je u operativnoj službi samo jedan ruski nosač zrakoplova, Admiral Kuznjecov, koji može prevoziti do 52 zrakoplova.

Nakladnik:
MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE

Glavni urednik: Željko Stipanović
(zeljko.stipanovic@morh.hr)
Zamjenik glavnog urednika: Vesna Pintarić
(vesna.pintaric@morh.hr)
Zamjenik glavnog urednika za Internet:
Toma Vlašić (toma.vlasic@morh.hr)
Izvršni urednik: Mario Galić
(mario.galic@morh.hr)
Urednici rubrika: Marija Alvir
(marija.alvir@morh.hr), Domagoj Vlahović

Novinari: Leida Parlov, Milenka Pervan Stipić,
Josipa Perica

Fotografi: Tomislav Brandt, Davor Kirin,
Dubravko Kovač

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik)
(zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,
Predrag Belušić, Damir Bebek
Webmaster: Drago Kelemen (dragok@morh.hr)

Redaktor: Danica Pajić
Lektor: Lidija Bogišić
Korektor: Gordana Jelavić

Marketing i financije: Igor Vitanović
tel: 4568-699;
fax: 4551-852

Pretplata:

Inozemstvo: u korist: TISAK trgovačko d.d.
Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb
(za: Služba za odnose s javnošću i informira-
nje), devizni račun u Zagrebačkoj banci
30101-620-2500-3281060.

Tuzemstvo: u korist: TISAK trgovačko d.d.,
Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb, (za:
Služba za odnose s javnošću i informiranje),
žiroračun 2360000-1101321302 poziv na broj
165, cijena 280,00 kn godišnje, Molimo pret-
platnike da nakon uplate kopiju uplatnice
pošalju na adresu TISAK trgovačko d.d.
Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb.

AKD Tisak:
AKD Agencija za komercijalnu
djelatnost d.o.o., Zagreb, Savska 31

Naslov uredništva:
MORH
Služba za odnose s javnošću i informiranje, p.p.
252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska
<http://www.hrvatski-vojniki.hr>
E-mail: hvojnik@morh.hr
Naklada: 6000 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara
(EMPA)

Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo.
Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2004.

Novinarski prilogi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu
službeni stav Ministarstva obrane RH

IZ SADRŽAJA

**mr. Dinko Čutura,
načelnik Vojnog muzeja**

Hrvatski vojni muzej treba biti samostalna državna institucija, muzej najviše razine jer bi trebao predstavljati cjelokupnu hrvatsku vojnu povijest...

Strana 4

Kolinda Grabar-Kitarović, ministrica europskih integracija održala predavanje u Ratnoj školi

"Velik dio rješenja, pa i to kada bi Hrvatska mogla postići punopravno članstvo, ovisi o tome hoće li pregovori početi kada su planirani, a to je 17. ožujka", istaknula je u više navrata ministrica Kitarović. Prema tome, kazala je, realno je očekivati da bi Hrvatska formalno postala članicom 2008. godine. ...

Strana 8

**Šesta obljetnica
Zapovjedništva za izo-
brazbu i obuku HKoV-a
'Fran Krsto Frankopan'**

"Ni najbolji ljudski potencijali, ako nisu implementirani s odgovarajućim materijalnim resursima nisu dovoljni za kvalitetan razvoj oružanih snaga", kazao je predsjednik Mesić...

Strana 12

Hibridno-električni pogon vozila za vojne potrebe

Funkcioniranje oružanih snaga, kao i svih velikih sustava, pa i gospodarstva u cjelini, uvelike ovisi o raspoloživosti vozila svih vrsta. Vozila su, dakle, vitalna komponenta svih velikih sustava, a napose oružanih snaga

Strana 21

Naslovnicu snimio Dubravko KOVAČ

mr. Dinko Čutura

načelnik
Vojnog muzeja

- **Vojni muzej** trebala bi biti samostalna državna institucija
- **nužnost pronalazjenja** odgovarajućeg prostora za smještaj eksponata
- **sva građa** čuva se u skladu sa zakonom o muzejskoj građi
- **zbirka naoružanja** sadrži oko tisuću eksponata, a borbenih vozila više od 50 različitih modela

Vojni muzej u očekivanju boljeg statusa i većeg prostora

Vojni muzej treba biti samostalna državna institucija, muzej najviše razine jer bi trebao predstavljati cjelokupnu hrvatsku vojnu povijest. Moja vizija je da bi hrvatski Vojni muzej trebao prikupiti ili posuditi svu vojno-povijesnu građu koja trenutačno trune u fundusima brojnih drugih muzeja u Hrvatskoj

Marija ALVIR,
snimio Tomislav BRANDT

Hrvati su u europsku vojnu povijest utkali svoje znanje i vještinu, svojom su nazočnošću gradili europsku povijest i oni su dio nje pa je čudno da se mi sada moramo boriti kako bismo ušli tamo gdje su naši djedovi i pradjedovi bili. Mi smo dio tog europskoga svijeta i naravno da trebamo imati vojni muzej u kojem bismo predstavili svoju vojnu povijest

Kao i druge zemlje svijeta, i Hrvatska se može pohvaliti da među brojnim drugim muzejima ima i vojni, no iako egzistira u sklopu Ministarstva obrane od njegovog ustrojstva, Vojni muzej još uvijek nema status primjeren takvoj ustanovi pa čak ni odgovarajući prostor za smještaj i stalni postav bogate građe koju posjeduje. O tim problemima i drugim pojedinostima vezanim uz rad Vojnog muzeja razgovarali smo s njegovim čelnikom Dinkom Čuturom, bojnikom HV-a te profesorom i magistrom povijesti koji je i ovu priliku iskoristio za jednu lekciju iz nacionalne vojne povijesti.

Kakvo je trenutačno stanje u Vojnom muzeju s obzirom na nedavno provedeni preustroj?

Trenutačno imamo jedanaest djelatnika koji su po novom ustroju raspoređeni u muzeju, no moram reći da taj novi ustroj nije baš najsretnije rješenje jer je muzej, koji je ranije bio samostalna uprava Ministarstva obrane, sada sveden na razinu jednog odjela unutar Službe za odnose s javnošću i informiranje MORH-a. Na taj način muzej je izgubio onu samostalnost koju je imao kao uprava te je samim time ograničen u samostalnom odlučivanju, što se odnosi i na financiranje te otkup građe, koju bi muzej eventualno kao i ranije otkupljivao, kao i na provedbu određenih programa, a snižavanjem razine samog muzeja bitno su smanjene i ingerencije načelnika.

Kakav bi, prema Vašem mišljenju, trebao biti status Vojnog muzeja?

Hrvatski Vojni muzej treba biti samostalna državna institucija, kao što su to i ostali muzeji te razine. Dapače, smatram da bi vojni muzej trebao biti muzej najviše razine jer bi on trebao predstavljati cjelokupnu hrvatsku vojnu povijest, od njezinog osnutka pa do danas, uključujući naravno i Domovinski rat. Naime, razumijem da primjerice poštanski muzej može postojati u sustavu pošte kao nekakav odjel jer to nije nekakav veliki muzej, međutim smatram da hrvatski Vojni muzej treba biti samostalna institucija koja će surađivati sa svim povijesnim muzejima u državi. Moja vizija je da bi hrvatski Vojni muzej trebao prikupiti ili posuditi svu vojno-povijesnu građu koja trenutačno trune u fundusima brojnih drugih muzeja u Hrvatskoj jer nigdje nemamo izloženu takvu građu, ni u jednom zavičajnom niti gradskom muzeju a Hrvatska je zemlja s mnogo gradova i još više građe. Tu bi građu, dakle, trebalo spojiti i izložiti u državnom vojnom muzeju koji bi dostojno predstavljao hrvatsku vojnu povijest, koja je i te kako bogata.

Vjerujete li da bi institucionalno rješenje hrvatskog Vojnog muzeja doista pomoglo u promociji naše nacionalne povijesti?

Od ranoga srednjeg vijeka pa do danas Hrvati su bili sudionici svih važnijih europskih ratova. Svoje kosti ostavili su

na brojnim bojištima diljem Europe, pokazali su svoju hrabrost kako kao srednjovjekovni vojnici, gdje je Hrvatska kao srednjovjekovna država stajala uz rame najmoćnijih tadašnjih sila Franačke i Bizanta u vrijeme Tomislava pa kasnije kroz srednji vijek, a Hrvati su sudjelovali i u svim ratovima Habsburške Monarhije, u Tridesetogodišnjem ratu u kojem su kao dio odore oko vrata nosili ukras što je kasnije postala kravata, u ratu za austrijsko naslijeđe u kojem posebno moramo istaknuti baruna Franju Trenka, u Sedmogodišnjem ratu, kao i u ratovima protiv Turaka. Hrvati su u bici kod Siska 1593. praktički zaustavili prodor Turaka u Europu, kada je Hrvatska i dobila naziv "Predziđe kršćanstva", a ne treba zaboraviti ni to da je mongolski prodor u XIII. stoljeću zaustavljen upravo u Hrvatskoj u Grobničkoj bici, i tako dalje. Prema tome, svi važni prodori s Istoka prema Zapadu slamali su se u Hrvatskoj i Hrvati su vojevali u svim važnijim europskim bitkama. Sjetimo se da je Napoleon rekao da kad bi imao nekoliko pukovnija hrvatskih vojnika osvojio bi cijeli svijet. Naime, Hrvati su bili jedni od najcjenjenijih vojnika u Napoleonovoj vojsci, a i u Prvom svjetskom ratu sudjelovali su hrvatski generali Austro-Ugarske

Monarhije, koji su gradili austro-ugarsku vojsku i bili temelj njezine snage. Samo u I. svjetskom ratu u austro-ugarskoj vojsci

bilo je preko četrdeset hrvatskih generala koji su obnašali najviše dužnosti. Primjerice general Emil Uzelac bio je zapovjednik austro-ugarskog zrakoplovstva, general Borojević zapovijedao je skupinom armija, general Stjepan Sarkotić bio je vojni zapovjednik Bosne i Dalmacije, a mnogi hrvatski generali zapovijedali su korpusima i brigadama. Pa zar Domovinski rat nije najbolji pokazatelj hrvatskog vojnog umijeća. Hrvatsku smo obranili zahvaljujući svom vojnom talentu i hrabrosti iako su nam u početku svi predviđali brzi slom. Hrvati su u europsku vojnu povijest utkali svoje znanje i vještinu, svojom su nazočnošću gradili europsku povijest i oni su dio nje pa je čudno da se mi sada moramo boriti kako bismo ušli tamo gdje su naši djedovi i pradjedovi bili. Mi smo dio tog europskoga svijeta i naravno da trebamo imati vojni muzej u kojem bismo predstavili svoju vojnu povijest.

Osim statusnog, Vojni muzej ima i prostorni problem. Imate li ideju i za to rješenje?

Mi imamo prebogatu vojnu povijest i žalosno je što je još uvijek nismo na dostojan način predstavili široj javnosti, no s jedne strane to je i razumljivo, budući da imamo relativno mladu državu u kojoj je u proteklih petnaestak godina od njezinog osnutka bilo mnogo prioritarnijih stvari od kulturno-znanstvene ili kulturno-povijesne djelatnosti kao što je gradnja vojnog muzeja. Međutim, mislim da je sazrelo vrijeme da se statusni i prostorni problem Vojnog muzeja riješi. Dakle, osim što bi trebalo riješiti pitanje institucionalnog ustrojstva, veliki problem Vojnog muzeja ponajprije je prostor. Mi imamo u svojim depoima mnogo skupljene građe, no još uvijek nemamo prostor u kojem bismo tu građu izložili. Istina, spominjala su se neka rješenja kao što je Rudolfova vojarna, za koju postoje i nacrti, no od toga se odustalo, pa zgrada u Vlaškoj, u kojoj smo već neko vrijeme smještali, te za koju je također napravljeno arhitektonsko rješenje i idejni projekt, no i od toga se odustalo zbog drugih plano-

■ "Moja vizija je da bi hrvatski Vojni muzej trebao prikupiti ili posuditi svu vojno-povijesnu građu koja trenutačno trune u fondovima brojnih drugih muzeja u Hrvatskoj", istaknuo je Čutura, dodavši kako bi tu građu trebalo spojiti i izložiti u državnom vojnom muzeju koji bi dostojno predstavljao bogatu hrvatsku vojnu povijest

Mi imamo prebogatu vojnu povijest i žalosno je što je još uvijek nismo na dostojan način predstavili široj javnosti. Mislim da je sazrelo vrijeme da se statusni i prostorni problem Vojnog muzeja riješi. Dakle, osim što bi trebalo riješiti pitanje institucionalnog ustrojstva, veliki problem Vojnog muzeja ponajprije je prostor. Mi imamo u svojim depoima mnogo skupljene građe, no još uvijek nemamo prostor u kojem bismo tu građu izložili. Mi podupiremo ideje i inicijative da se i u drugim gradovima Hrvatske osnuju odjeli, odnosno podružnice Vojnog muzeja gdje bi se predstavila vojna povijest toga kraja, osobito kad je riječ o Domovinskom ratu

va. Međutim, kako dosad nisu realizirani nikakvi planovi vezani uz ovu zgradu te još uvijek postoji mogućnost da se u njoj uspostavi Vojni muzej, mislim da bismo se trebali boriti za tu ideju te napokon realizirati taj idejni projekt, a razlog više da upravo ovdje (Vlaška 87, op. a.) bude Vojni muzej je i taj što je ova zgrada bila prva vojarna u gradu Zagrebu. Prema tome, ona je sama po sebi eksponat, mi je čak vodimo kao inventarski broj 1, a imali smo i jednu izložbu koju je napravio naš djelatnik Hrvoje Strukić o toj zgradi, prikazavši cijelu njezinu povijest. To je tipološka zgrada kao i druge vojarnе koje su se 1860-ih gradile u Habsburškoj Monarhiji, a upravo u istoj takvoj zgradi smješten je i mađarski vojni muzej u Budimpešti. Zgrada ima velike dvorane kakve i trebaju biti za unutrašnji postav te veliko dvorište idealno za vanjske eksponate pa upravo stoga smatram da je to pravo rješenje prostornog problema Vojnog muzeja. No, ako to i nije moguće, svakako treba naći neko rješenje, odnosno dogovarajući prostor u kojem bi se mogli smjestiti unutrašnji i vanjski eksponati te koji bi bio lako dostupan posjetiteljima, kako školarcima i studentima te ostalim hrvatskim građanima tako i brojnim turistima te raznim stranim izaslanstvima.

Je li doista nužno da i hrvatski Vojni muzej bude u Zagrebu?

Mislim da je to najbolje rješenje, budući da je to ipak glavni grad i središte cijele Hrvatske, a isto je i u drugim zemljama, primjerice francuski vojni muzej je u Parizu, engleski u Londonu, austrijski u Beču, a spomenuo sam i mađarski u Budimpešti, dakle, logično je da i hrvatski Vojni muzej bude u Zagrebu. Dakako, mi podupiremo ideje i inicijative da se i u drugim gradovima Hrvatske osnuju odjeli, odnosno podružnice Vojnog muzeja gdje bi se predstavila vojna povijest toga kraja, osobito kad je riječ o Domovinskom ratu, kao što je Muzej Domovinskog rata u Karlovcu s kojim već surađujemo, a dali smo potporu i takvim inicijativama u Vukovaru i Dubrovniku. To sve mogu biti podružnice našeg muzeja, koje ćemo mi u potpunosti podupirati te

■ *Od ranoga srednjeg vijeka pa do danas Hrvati su bili sudionici svih važnijih europskih ratova. Svoje kosti ostavili su na brojnim bojištima diljem Europe. Pa zar Domovinski rat nije najbolji pokazatelj hrvatskog vojnog umijeća, zaključio je prof. Čutura svoju lekciju iz povijesti*

im pomoći i u eksponatima i u stručnoj građi. No, svi ti muzeji moraju biti unutar nekakve muzejske cjeline i imati stručno osoblje jer se sva muzejska građa mora čuvati i izlagati po strogo određenim muzejskim pravilima. Sve je to regulirano zakonom i ništa se ne može napraviti ad hoc.

Kako u tim zakonskim okvirima funkcionira Vojni muzej kao sastavni dio Ministarstva obrane?

Kao i ostali muzeji, i mi imamo obveze prema Ministarstvu kulture, kojem smo uz Ministarstvo obrane također podređeni, pa smo i kod njih registrirali muzej, a uspostavili smo i suradnju s Muzejsko-dokumentacijskim centrom te svake godine redovito pišemo izvješća i tim dvjema institucijama. Dakle, sva naša djelatnost podliježe pravilima i zakonu o muzejima, sva naša građa čuva se u skladu sa zakonom o muzejskoj građi, sve naše aktivnosti usklađene su i s Muzejsko-dokumentacijskim centrom i s Ministarstvom kulture, a mi naravno funkcioniramo kao odjel u sustavu Ministarstva obrane. Mi smo upravo u velikoj akciji popisivanja naše muzejske građe, kao uostalom i svi drugi muzeji u Hrvatskoj, što obavljamo po nalogu Ministarstva kulture jer je i to jedan od uvjeta ulaska Hrvatske u Europsku uniju. Dakle, osim brojnih drugih uvjeta, postoji i taj da sva muzejska građa u

Hrvatskoj mora biti popisana i obrađena pa i naši djelatnici vrijedno rade na tome, i to po istom, tzv. Zlodi-jevom programu po kojem to rade i svi ostali muzeji u zemlji.

Može li se Vojni muzej pohvaliti bogatom građom ili se i fundus može svrstati u red problema?

Vojni muzej posjeduje velike zbirke; dovoljno je spomenuti da naša zbirka raznih vrsta naoružanja sadrži oko tisuću eksponata, a zbirka borbenih vozila obuhvaća više od 50 različitih modela. Također, imamo izvrsnu zbirku oklopnih vozila ručne izrade iz Domovinskog rata, iznimno dobro očuvanu i restauriranu, a to je posebna atrakcija, što se pokazalo tijekom mimohoda i izložbe tih vozila održanih 2000. godine u Zagrebu, kada su građani pokazali veliko zanimanje za taj dio našeg fundusa. Osim toga, iz Domovinskog rata imamo nekoliko tisuća različitih predmeta - odora, kaciga, ratnih karata, narukavnih oznaka, plakata, medalja, predmeta iz tzv. Republike Srpske Krajine te iz Vukovara iz 1991. Dakle, iz tog razdoblja novije hrvatske vojne povijesti imamo prilično bogatu zbirku i ona se još uvijek popunjava, a valja spomenuti da u našem fundusu imamo i ostavštinu generala Zvonimira Červenka te odore generala Janka Bobetka, kao i ostavštinu nedavno preminulog najstarijeg domobranskog generala Josipa Aleksića. S ponosom ističem da nam se nedavno javila i unuka generala Sarkotića, velikog hrvatskog časnika austrougarske vojske i ratnog zapovjednika Bosne u I. svjetskom ratu, koja je odlučila njegov dnevnik i još neke stvari povjeriti Vojnom muzeju, a Lovro Galić donirao nam je vrlo vrijednu zbirku ubojnih sredstava i oružja iz I. svjetskog rata koju je sam prikupio.

Dakle, Vojni muzej postaje ustanova u koju se slijevaju ostavštine vezane uz nečiju pa i našu vojnu prošlost i drago mi je što su nam već dosad mnogi na takav način iskazali povjerenje, a nadam se da će i drugi slijediti takav primjer te da će naš fundus biti još bogatiji, koji smo i sami obogatili kupnjom pojedinih eksponata, kao i da ćemo sve to uskoro moći negdje i izložiti. ■

Odlazak prethodnice u Kabul

Snimio D.KOVAČ

U kasnim popodnevним satima, 10. veljače, prethodnica V. hrvatskog kontingenta poletjela je sa zagrebačke zračne luke Pleso u Kabul.

Zapovjednik V. hrvatskog kontingenta,

bojnik Tihomir Zebec, rekao je kako će 13 pripadnika VP-a, po dolasku u Kabul, preuzeti vodeće dužnosti, kako u Vojnoj policiji Kabulske multinacionalne brigade, tako i u Zapovjedništvu ISAF-a. U pratnji hrvatske prethodnice bila je i radna skupina koja će u dva tjedna obaviti nadzor i potrebne pripreme za dolazak glavnine snaga. Ispraćaju hrvatskih časnika, koji će u Kabul boraviti 6 mjeseci, osim obitelji i prijatelja, nazočili su i zamjenik načelnika GSOS-a RH, general pukovnik Slavko Barić, te načelnik Uprave Vojne policije, brigadir Ivan Jurić.

A. D.

Švicarsko izaslanstvo u MORH-u

Švicarsko vojno izaslanstvo u sastavu brigadir Daniel Schlup, Peter Marti i Andre Zumstein proteklih dana posjetili su MORH.

Prigodom trodnevnog radnog posjeta razgovaralo se o suradnji u području odnosa s javnošću i medijskog treninga. Na zadovoljstvo obiju strana dogovoreni su daljnji kontakti na tom području.

M. P.

Snimio T.BRANDI

Glavna planska konferencija

U ZZIO-u "Petar Zrinski" održana je 16. veljače Glavna planska konferencija (GPK) za simulacijsku vježbu "Mirovne operacije - CAX 01", prve probne vježbe na simulacijskom programu SPECTRUM.

Snimio D.KOVAČ

Svojevrsni je to nastavak inicijalne planske konferencije održane u prosincu pro-

šle godine, a sa svrhom: obnove informacija, razmatranja plana, finalizacije i usklađivanja plana i organizacije za vježbu, pregleda specifikacija vježbe, razvoja uputa za provedbu vježbe, te razvoja i finalizacije scenarija. Konferenciju, kojoj su nazočili predstavnici ZZIO-a, 1. korpusa HKoV-a, HRZ-a i PZO-a, vojne policije, 2. gardijske brigade, Središta za međunarodne vojne operacije, 33. inženjerijske brigade, te Uprava J7 i J3, otvorio je Zapovjednik ZZIO-a general bojnik Mirko Šundov. Održana konferencija pružila je uvid u osnovne komponente predstojeće vježbe kroz izlaganja sudionika, te razmjenu znanja i iskustava iz pojedinih vojnih grana. Time su stvorene pretpostavke za provedbu planirane vježbe, od 11. do 15. svibnja 2005. u vojarni "Ivan V. Drašković" u Varaždinu.

A. D.

Ministar darovao krv

Prva po redu ovogodišnja akcija dobrovoljnog darivanja krvi održana je u MORH-u 10. veljače. Akciju je organizirala Služba za odnose s javnošću i informiranje u suradnji s Hrvatskim zavodom za transfuzijsku medicinu. Ovakve akcije MORH organizira već nekoliko godina, a u ovoj su prikupljene 82 doze krvi.

Akciji dobrovoljnog darivanja krvi odazvao se i ministar obrane Berislav Rončević kojemu je ovo, kako je rekao, 15. mini jubilarno davanje krvi. Ministar je istaknuo kako je dobrovoljno darivanje krvi humanitarna gesta kojom se pomaže nepoznatim ljudima u nevolji što svakoga koji se odaziva tim akcijama treba ispunjavati ponosom.

Umirovljeni vojni policajci 66. bojne VP-a

U vojarni "Croatia", u prostorijama 66. bojne Vojne policije, 16. veljače održana je kratka svečanost povodom umirovljenja nekolicine vojnih policajaca. Riječ je o policajcima kojima je na osobni zahtjev prestala djelatna vojna služba, te djelatnicima koji su otišli na nove duž-

nosti u OSRH. Satnik Ivica Jakupec, zamjenik zapovjednika bojne, policajcima je tom prigodom uručio spomen-zahvalnice, koje bi ih, dodao je, trebale sjećati na boravak u postrojbi, te im se zahvalio na dosadašnjoj suradnji. Kazavši kako i njima pripada zasluga za izgradnju ove postrojbe, ukratko se osvrnuo i na preustroj, te istaknuo kako je smjena generacija neizbježna. Na kraju, satnik Jakupec u svom je obraćanju istaknuo kako će im, ukoliko im bude potrebna bilo kakva pomoć postrojba i njezini djelatnici stajati na raspolaganju.

J. P.

Kolinda Grabar-Kitarović, ministrica europskih integracija održala predavanje u Ratnoj školi

Približavanja Republike Hrvatske Europskoj uniji

Velik dio rješenja, pa i to kada bi Hrvatska mogla postići punopravno članstvo, ovisi o tome hoće li pregovori početi kada su planirani, a to je 17. ožujka, istaknula je u više navrata ministrica Grabar-Kitarović. Prema tome, kazala je, realno je očekivati da bi Hrvatska formalno postala članicom 2008. godine. Objasnila je pritom što to zapravo znači i koju ulogu ima država sa statusom kandidatkinje za članstvo

Josipa PERICA, snimio Davor KIRIN

Kolinda Grabar - Kitarović ministrica europskih integracija održala je polaznicima Ratne škole "Ban Josip Jelačić" proteklog tjedna predavanje na temu "Približavanja Republike Hrvatske Europskoj uniji". U želji da polaznicima što bolje približi Hrvatsku u njezinim ukupnim naporima ka pridruženju, ministrica je u izlaganju krenula od samih početaka, točnije od listopada 2001. godine, kada je potpisan Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) i Privremeni sporazum, kao i usvojen Plan provedbe SSP-a.

Godinu 2003. obilježila je molba za članstvo, a već iduće godine nastupilo je pozitivno mišljenje Europske komisije o molbi, tzv. avis. Istaknula je i svoje imenovanje voditeljice državnog izaslanstva od ove godine, te nakon toga i donesene odluke Hrvatskog sabora. Naime, Sabor je 18. siječnja donio Izjavu o zajedničkom djelovanju u procesu pregovora, Deklaraciju o temeljnim načelima pregovora, te Odluku o osnivanju nacionalnog Odbora za praćenje pregovora.

Ono što je u više navrata istaknula, je da veliki dio rješenja, pa i samo pitanje kada bi Hrvatska mogla postići punopravno članstvo, ovisi o tome

hoće li pregovori početi kada su planirani, a to je 17. ožujka. Prema tome, kazala je realno je očekivati da bi Hrvatska formalno postala članicom 2008. godine. Objasnila je pritom što to zapravo znači i koju ulogu ima država sa statusom kandidatkinje za članstvo, a to je prije svega sustizanje, odnosno prilika za sustizanje drugih država u sklopu približavanja EU. "Želimo podići standarde demokracije, ali i postići bolji socijalni status", istaknula je ministrica. Za ulazak u Uniju, ključna su i temeljna tri kriterija; politički, gospodarski, i pravni, no tu su još i Madridski te dodatni kriteriji koji podrazumijevaju suradnju s Haaškim tribunalom i regionalnu suradnju. Politički kriterij na prvom mjestu vrednuje i podrazumijeva demokraciju, a Kitarović ističe kako je prema mišljenju Europske komisije "Hrvatska ocijenjena kao zemlja stabilne demokracije".

Predstojeći izazovi i prednosti ulaska u EU

Ministrica Kitarović istaknula je i sve izazove koji stoje pred Hrvatskom u svrhu pridruženja, te tako navodi kao jedan od izazova, a tiče se rješavanja pitanja prava manjina te povratka izbjeglih i raseljenih osoba, biti riješen do kraja godine. Također, jedan od važnijih izazova je rješavanje preostalih graničnih pitanja sa susjednim zem-

ljama, da "sa sobom ne nosimo probleme sa susjedima", navodeći pritom primjer Slovenije.

"Povećana ulaganja u znanstveno istraživanje i razvoj te informacijsku tehnologiju, kazala je, jedan je od izazova s kojim se susreće i sama Europska unija". Govoreći o izazovima tržišnog gospodarstva, u prvom redu istaknula je visoku stopu nezaposlenosti, iako naglašava da je ona u padu, te bi to jednim dijelom rješavalo poticanjem razvoja poduzetničke i ulagačke klime. Na kraju, govoreći o prednostima EU, svakako su na prvom mjestu one političke, a zatim gospodarske i druge prednosti, pa se tako EU poistovjećuje sa stabilnošću, sigurnošću i aktivnim sudjelovanjem u donošenju odluka i kreiranju politika, a u gospodarskom smislu to znači neograničen pristup tržištu, povećan izvoz, pristup fondovima EU-a, te povećanje izravnih stranih ulaganja. Ostale prednosti, navela je ministrica, podrazumijevaju šire mogućnosti u obrazovanju, veću mobilnost građana, poboljšanu kvalitetu života i "europsku" učinkovitost i standarde. ■

■ "Želimo podići standarde demokracije, ali i postići bolji socijalni status", istaknula je ministrica na predavanju u Ratnoj školi

Potruga za nestalim avionom

NATO-ove snage uspjele su locirati srušeni zrakoplov oko 35 km istočno od Kabula, u planinskom području zvanom Khak-e Jabrar. Bobbene skupine ISAF-a, afganistanska vojska i policija okružile su područje sa svih strana, čekajući bolje vrijeme, kako bi se probili na vrh surove planine. Istraga, kao i izvlačenje tijela poginulih, mogla bi potrajati tjednima...

Iz Afganistana Predrag MIKULIĆ

Od početka godine u Afganistanu su teški vremenski uvjeti, kakvi se duže vrijeme ne pamte. Snijeg danima pada neprekidno, a ceste se noću lede te se stanje na njima toliko pogoršalo da je gotovo došlo do prekida glavne komunikacije Kabul - Jalalabad - Pakistan, kojom se snage ISAF-a, kao i koali-cijske snage, opskrbljuju gorivom. Ta situacija je iziskivala neodgodivu akciju snaga ISAF-a. Vojna policija, kao i borbene skupine iz sastava KMNB-a ovih su dana stoga dobile tešku zadaću - deblokirati putove na kojima su danima stajale nepregledne kolone civilnih vozila. Hrvatski vojni policajci su tako provodili po cijele noći na hladnoći, ponekad i na -20°C. Velikim naporima svih angažiranih snaga cesta je konačno deblokirana i promet je počeo ponovno normalno teći.

Posljednje javljanje pilota

Kako se naša misija bliži kraju, mislili smo da više neće biti takvih noćnih naprezanja no dogodilo se ono najgore. Početkom veljače u kasnim večernjim satima afganistanske civilne vlasti zatražile su pomoć od misije ISAF. Nestao je putnički zrakoplov Boeing 737-200, afganistanske prve posttalibanske privatne zračne kompanije Kam Air, koji je letio iz Herata, grada na zapadu Afganistana, prema Kabulu. Kako zrakoplov zbog lošeg vremena nije mogao sletjeti na kabulsku zračnu luku, produžio je u smjeru Pakistana prema alternativnoj zračnoj luci Peshawar. Posljednje javljanje pilota

zrakoplova, bilo je oko 2 nautičke milje zapadno od Kabula. To je značilo opću uzbunu. Žurno se moralo poduzeti sve kako bi se nestali zrakoplov pronašao te da se pomo-gne eventualno preživjelim putnicima i članovima posade. Broj putni-

ka s posadom iznosio je 104. Okupljeni su vodeći ljudi misije ISAF, sastavljena su združena tijela, kako bi se ubrzala komunikacija između afganistanskih sigurnosnih partnera, misije ISAF-a, UN-a, koalicijskih snaga i afganistanskih civilnih vlasti.

Akcija traganja i spašavanja

Počela je akcija traganja i spašavanja. U kontakt se stupilo i sa svim susjednim zemljama, prije svega s Pakistanom, radi detaljne provjere i eventualne nade da je zrakoplov ipak sletio ne neku od zračnih luka. U skladu s vremenskim uvjetima obavljena su brojna zračna izviđanja područja za koja se, na temelju navigacijskih proračuna, pretpostavljalo da bi mogla biti mjesta nesreće. Naši pripadnici voda Vojne policije u sastavu kopnenih namjenskih snaga ponovno su bili na opas-

nim cestama. Satnik Robert Jandriš-Sačer, naš stožerni časnik u zapovjedništvu KMNB-a postavljen je u najviše združeno civilno-vojno tijelo tzv. JSCC/JCP (*Joint Security Coordination Centre/Joint Command Post*). To bi bila neka vrsta kriznog stožera na državnoj razini. Zadaća mu je bila pomoći tom tijelu savjetima i kao operativni časnik, razmjenjivati informacije o trenutnoj situaciji na terenu, poduzetim operacijama, poziciji snaga, itd. Od afganistanskih generala saznao je da su prije desetak godina imali sličnu situaciju, a zrakoplov koji se tada srušio u planine oko Kabula pronađen je tek nakon četiri mjeseca.

Dan poslije u popodnevним satima, NATO-ove snage uspjele su locirati srušeni zrakoplov helikopterima Apache, na poziciji oko 35 km istočno od Kabula, u planinskom području zvanom Khak-e Jabrar. No, olupini zrakoplova i žrtvama nije se moglo prići jer je mjesto udara bilo na velikoj nadmorskoj visini, više od 3000 metara. Isto tako vremenski uvjeti bili su iznimno teški a brojna minska polja prijetila su u podnožju strme planine Chaperi u koju je avion udario. Bobbene skupine ISAF-a, afganistanska vojska i policija okružile su područje sa svih strana, čekajući bolje vrijeme, kako bi se probili na vrh surove planine. Istraga, kao i izvlačenje tijela poginulih, mogla bi potrajati tjednima. Očekuje se da će i naša smjena, koja dolazi u drugoj polovici veljače, nastaviti s naporima u toj vrlo teškoj zadaći. ■

Stvarnost Sialkota

Na ulazu u grad tisuće motora i skutera natrpanih pakistanskim obiteljima, otac vozač, između njega i guvernale bar dvoje raščupane manje djece, između njega i majke najmlađi član obitelji. Iza majke koja pod pazuhom drži živu kokoš svezanih krila, još jedan na mreži za novine... Na semaforu pokazujem da bih želio napraviti fotografiju. Otac odobrava, majka okreće glavu, djeca me gledaju sa zanimanjem. Šaljem im poljubac. Otac misli da je namijenjen njemu, pa mi uzvraća. Kažem vozaču da krene, nema veze što je crveno. Od danas prestajem fotografirati na semaforima...

Iz Indije Davor ČULJAK

To smo jutro stigli oko tri, dok je Islamabad još duboko spavao, uključujući i prekrivene djelatnice policije, koje su lagano listale stranice naših putovnica i nešto važno zapisivale. Bez pogleda, bez riječi. Ispred nas i iza nas mnogo ljudi sa sitnom djecom, koja ponekad vrisnu, oko njih ranci, torbe, plastične vrećice. Desno iza stakla lijeno se vrti traka na kojoj su razvaljeni koferi i poderane putne torbe. Dok lagano "pištiš" u onim vratima i dok te prepipavaju i gdje treba i gdje ne treba, usput, krajičkom oka, možeš pratiti kako laptop, nakon neizbježnog rendgena, prignječen s dva metalna sanduka, čeka da ga spasiš. Ili zauvijek baciš.

Tim za velike utakmice

Pavičić i Matoković razbudili su se čim smo ih dobro prodrnali. Za nepun sat opet ćemo na pakistanske ceste. Svatko na svoju stranu. Vlado Matoković, nastavit će u Muzafarabadu pisati i o srcima i vjerujem da će jednom objaviti svoje priče upotpunjene dojmovima iz tog dijela Kašmira. Ivica Lovrić će i u Kotliju znati razveseliti kolege dobrim vicem i roštiljem uz koji se pije naša šljiva i prebiri najljepše uspomene. Kralj Srinagara Igor Štepanko i dalje će s osmjehom vladati indijskim dijelom Kašmira i s nestrpljenjem čekati da Himalaje zamijeni svojom nepreglednom ravnicom. Mariju Čičak je za rad i zalaganje pohvalio

i hrvatski veleposlanik u Indiji. A Tomislav Pavičić je svojom profesionalnošću i stečenim poštovanjem već pokazao da je pravi čovjek za tako odgovorno mjesto kao što je zamjenik šefa misije. Velika je to stvar, ljudi moji. S ponosom kažem, čast mi je igrati u timu za velike utakmice.

Tako je govorio Zaratustra...

U Vazirabadu svraćam u malu tvornicu noževa i mačeva. Nisu

ljudima želi ostati čist, mora se razumjeti i u to da se pere u prljavoj vodi." Tako je govorio Zaratustra.

Kilometrima prije Sialkota male, uspješne tvornice kožnih proizvoda, sportske opreme, medicinskih pomagala. Na ulazu u grad tisuće motora i skutera, rijetko koji s manje od pet putnika. *Bajaji* i *Pak Heroi* natrpani pakistanskim obiteljima, otac vozač, između njega i guvernale bar dvoje raščupane manje djece,

između njega i majke najmlađi član obitelji koji spava iskrivljene glave, slinavog nosa i razjapljenih usta da uhvati zraka, jer su ga roditelji stisnuli da ne ispadne s motora. Iza majke koja pod pazuhom drži živu kokoš svezanih krila i sjedi postrance u nanulama koje će sigurno izgubiti na sljedećoj rupi, još jedan na mreži za novine. Na leđima mu je golema torba u koju je potrpano sve što su nakupovali. Grčevito se drži za majčine

Grad je zakrčen tisućama motora i drugih neobičnih prometala

kvalitetni, ali lijepo izgledaju. Dok čekam da mi donesu ono što sam naručio, penjem se među radnike koji me neodoljivo podsjećaju na galiote. Sretni što ih je netko posjetio, vole kad im se kaže da je njihova umjetnost cijjenjena. Spremni su za fotografiju koju uzimam s grčem u grudima. Bože dragi, postoji i gore, ali ovo je više nego tužno. Nude me vodom iz boca povaljanih po prašnjavom podu. Pijem. "Tko ne želi među ljudima uvenuti, mora se naučiti piti iz svih čaša. I tko među

skute i lagano grebe japankama po asfaltu. A otac, očito u žurbi, trudi se da pretekne sve što se kreće i dokaže ženi i djeci svoje trkačke vještine. Na semaforu pokazujem da bih želio napraviti fotografiju. Otac odobrava, majka okreće glavu da joj se na slici ne vidi lice, djeca me gledaju sa zanimanjem. Šaljem im poljubac. Otac misli da je namijenjen njemu, pa mi uzvraća. Kažem vozaču da krene, nema veze što je crveno. Od danas prestajem fotografirati na semaforima... ■

Prva pustinjska ophodnja

Unatoč svim upisanim podacima u GPS-u ponekad ne možete predvidjeti gdje su nove dine i jedini način je pokušati ih zaobići. Naravno, samo ako imate provjereni podatak da na tom terenu nema minskih polja. Jedna od takvih točaka bila je i WP72, već legendarna točka na ruti koja je za vozače pravi test zbog pijeska i brojnih dina oko nas...

Iz Zapadne Sahare Karlo PILKO

Vrijeme na TS-u prolazi brže nego što se može zamisliti. Tome u prilog najbolje govori činjenica da je u mjesec dana, koliko sam ovdje, bila smjena čak četvorice kolega. Vrlo brzo sam od vojnog promatrača, koji se tek uvježbava za provedbu zadaća, postao onaj koji daje potrebne briefingove novim promatračima. Prvi briefingovi bili su vezani uz rad i održavanje generatora te održavanje vozila. Iduće vrijeme provest ću kao časnik za održavanje vozila te časnik za sigurnost i protupožarnu zaštitu. Bit života i rada na TS-u je da svaki od nas prođe i uvježba se za sve dužnosti koje su ovdje propisane.

Vođa ophodnje

Nedavno sam nakon završenog uvježbavanja iz vožnje i navigacije, što je trajalo ukupno četiri tjedna, počeo s obukom za vođu ophodnje promatrača. Zadaća je bila obići rutu br.10 te doći do područja koje se naziva Agsumal. Priprema za vođenje ophodnje počinje dan prije upoznavanjem rute i ostalih detalja koji su važni za kvalitetu i sigurnu provedbu zadatka. Naravno, u takvim okolnostima, svaki od četiri člana ophodnje mora se dobro upoznati sa svojim obvezama, osobno se pripremiti te pripremiti sredstva kojima će se koristiti. Neposredno prije odlaska na zadaću, kao vođa ophodnje, okupio sam članove te ih upoznao sa zadatkom, rutom kretanja, mjerama sigurnosti... Sve je to pomalo sličilo postupcima koje provode postrojbe Vojne policije iz koje sam i došao.

Nakon briefinga, obavljena je provjera veze na radiouređajima između vozila, prilagođeni su GPS uređaji i ophodnja je službeno počela. Ruta je iznosila nešto više od 250 km nepregledne pustinje, s puno ispresijecanih tragova koji su nam pokazivali na, ipak, aktivan život i promet u tom dijelu naše zone odgovornosti.

Pravi test za vozače

Nekoliko dana prije ophodnje, pješčane oluje bile su česta pojava pa smo očekivali dine i pješčani teren. Unatoč svim upisanim podaci-

sveopće zadovoljstvo. Dolaskom na krajnje odredište, kratko smo predahnuli promotrili područje te se okrijepili sendvičima, kavom i voćem. A potom povratak u bazu.

Moram priznati kako biti vođa ophodnje zahtijeva donošenje brzih odluka, određenu razinu diplomatske vještine i doista je nužno dobro poznavanje GPS-a. Taj mali montirani uređaj u svakom vozilu, ponekad je i jedini prijatelj. Povratak na TS Mijek, protekao je bez većih problema. Kao i uvijek, našli smo vremena za fotografiranje krajolika, dina, pješčanih planina, deva i ostalih zanimljivosti.

Dolaskom u bazu, zajednički smo saželi rezultate ophodnje. Analiza obično sadrži vrijeme odlaska, povratka, ukupnu udaljenost, zamijećene vojne i civilne aktivnosti, stanje UN-ove opreme te zaključak. Iste podatke, svaki vođa ophodnje iznosi i na dnevnom briefing, nakon čega se analiziraju. Svaki, pa makar i naočigled nebitan podatak, pomaže nam da stvorimo preciz-

■ Posljednji dogovor članova ophodnje prije odlaska na zadaću

ma u GPS-u ponekad ne možete predvidjeti gdje su nove dine i jedini način je pokušati ih zaobići. Naravno, samo ako imate provjereni podatak da na tom terenu nema minskih polja. Jedna od takvih točaka bila je i WP72, već legendarna točka na ruti koja je za vozače pravi test zbog pijeska i brojnih dina oko nas. Vozač prvog vozila bio je iskusni francuski časnik Denis dok je drugo vozilo vozio novi francuski kolega. Unatoč neiskustvu, problematični dio terena prijeđen je uspješno, na

niju sliku o trenutnom stanju u našoj zoni odgovornosti. Jedan od primjera koji je na mene ostavio dojam je nekoliko kostura deva na malom prostoru. Logičan zaključak je mogućnost postojanja minskog polja. Dovoljno da nam spasi život i uputi nas kuda se ne treba kretati izvan zacrtane trase. Bilo kako bilo, prva ophodnja je iza mene. Uspješna, rekao bih, no najviše zahvaljujući zajedničkom radu svih članova ophodnje i povjerenju bez kojeg bi ovdje život bio izrazito težak. ■

Šesta obljetnica Zapovjedništva za izobrazbu i obuku HKoV-a "Fran Krsto Frankopan"

Pokazati više sluha za opremanje oružanih snaga

"Ni najbolji ljudski potencijali, ako nisu implementirani s odgovarajućim materijalnim resursima nisu dovoljni za kvalitetan razvoj oružanih snaga, i bez obzira na sva ograničenja, u predstojećem razdoblju potrebno je pokazati više sluha za potrebe i opremanje oružanih snaga", kazao je predsjednik Mesić dodajući kako iz obrambenog sustava treba izaći sve što nije u izravnoj i konkretnoj vezi s njim

Josipa PERICA, snimio Davor KIRIN

■ *Predsjednik Stjepan Mesić uveličao je obljetnicu ZIO HKoV-a*

Šesta obljetnica Zapovjedništva za izobrazbu i obuku HKoV-a "Fran Krsto Frankopan" obilježena je 9. veljače u HVU-u "Petar Zrinski" a svečanosti je nazočio je i vrhovni zapovjednik oružanih snaga RH Stjepan Mesić, u čijoj je pratnji bio i savjetnik za obranu i vojna pitanja, stožerni general Petar Stipetić. Središnja proslava održana je u Časničkom domu, a uz predsjednika Mesića, ministra obrane Berislava Rončevića, načelnika Glavnog stožera generala zbora Josipa Lucića i zapovjednika HKoV-a general pukovnika Marijana Marekovića, svečanosti su nazočili brojni generali, visoki predstavnici i dužnosnici MORH-a i oružanih snaga, te djelatnici Zapovjedništva.

Zanemaren pojedinac

U svom obraćanju, predsjednik Mesić rekao je kako ni najbolji ljudski potencijali, ako nisu implementirani s odgovarajućim materijalnim resursima nisu dovoljni za kvalitetan

razvoj oružanih snaga, te kako je, bez obzira na sva ograničenja, u predstojećem razdoblju potrebno pokazati više sluha za potrebe i opremanje oružanih snaga, dodajući kako "iz obrambenog sustava treba izaći sve što nije u izravnoj i konkretnoj vezi s njim".

Čestitavši obljetnicu, ministar Rončević je istaknuo kako je u stvaranje sustava izobrazbe i obuke nedvojbeno uloženo mnogo truda, ali kako je u idućem razdoblju, nakon preustroja, ovaj sustav potrebno prilagoditi novim zahtjevima i izazovima, spominjući ulazak u euroatlantske integracije, a što, naglašava, nužno predstavlja novu procjenu sigurnosnog okružja i stvaranje novog sigurnosnog koncepta.

Govoreći o sustavnom smanjenju oružanih snaga tijekom posljednjih deset godina, a uz naglasak kako su oružane snage u ovom trenutku došle do krajnjih granica svoje održivosti, načelnik GS-a general zbora Josip Lucić, istaknuo je da je u tim procesima pojedinac bio donekle zanemaren jer je proces bio usmjeren na postrojbe, grane, i ostale veće cjeline. Nastavio je kako upravo u ovoj godini na površinu izlaze problemi pojedinaca, te kako je ona svojevrsna prekretnica, jer, "proces smanjivanja oružanih snaga je završen, i od sada će to biti prirodan proces iz-

■ *"Uz sva ograničenja i nesavršenost sustava u kojem radimo, napornim, odgovornim i kreativnim radom uspješli smo postići zapažene rezultate, istaknuo je zapovjednik ZIO-a brigadir Marjan Biškić*

dvajanje na temelju godina starosti, bolesti ili dragovoljnog odlaska".

"S jedne strane, prezentiramo globalne uspjehe, a s druge se susrećemo s pojedinačnim uspjesima", navodi Lucić te kazuje kako više ne smije biti neodređene odgovornosti, te kako cjelokupna institucija oružanih snaga očekuje da će se u budućnosti jasno razgraničiti ovlasti u vođenju i zapovijedanju, odgovornosti u financiranju, te jasno definirati ljudski i materijalni potencijal oružanih snaga.

Zapovjednik ZIO-a brigadir Marjan Biškić, koji je uz čestitke uputio i riječi zahvale na dosadašnjem radu svim djelatnicima, uz sve uspjehe, također se osvrnuo i na nedostatke i predstojeće nove potrebe.

"Uz sva ograničenja i nesavršenost sustava u kojem radimo, napornim, odgovornim i kreativnim radom uspješli smo postići zapažene rezultate i pomak u svim područjima našeg djelovanja", kazao je Biškić, te istaknuo kako je svjestan svih nedostataka na kojima se sustavno radi kako bi se oni otklonili. Dodavši kako tehnološke promjene, suvremeno okruženje te nove doktrine uporabe oružanih

■ **Kadeti koji su se školovali u inozemstvu iskoristili su prigodu da vrhovnog zapovjednika upoznaju sa svojim problemima**

snaga uzrokuju i brzo zastarjevanje, navodi potrebu zahtjevanja novih znanja, vještina i permanentnu izobrazbu.

■ **Nezadovoljstvo kadeta koji su se školovali u inozemstvu**

Vrhovni zapovjednik iskoristio je prigodu i za posjet i razgovor s časnicima koji su završili vojne akademije u inozemstvu, a potom i s pripadnicima V. kontingenta Vojne policije koji uskoro odlaze u mirovnu misiju u Afganistan. Brigadir Biškić upoznao je na početku razgovora visoke goste s problemima mladih kadeta. Inače, MORH je dosad na školovanje uputio ukupno 46 kadeta i stipendista na prestižne vojne akademije u SAD, Italiju i Njemačku. Navodeći trenutno stanje, Biškić je kao glavni razlog nezadovoljstva mladih časnika istaknuo problem promaknuća u časničke činove, a koja kasne i po godinu dana, sporu nostrifikaciju ili priznavanje istovrijednosti diploma, kao i problem promjena dužnosti i mjesta rada. Nedostaci koje ističu kadeti vezani su također uz nesklad radnog mjesta sa stečenom vojnom i civilnom izobrazbom, kao i testiranje znanja stranog jezika, koje smatraju nepotrebnim nakon završene akademije u inozemstvu. Problem je i u tome što se sa školovanja ne vraćaju na služenje u oružane snage RH.

Čak njih trideset posto napustilo je oružane snage, a među njima su i oni s najboljih vojnih akademija, primjerice West Pointa. Kao razlog tome ministar Rončević navodi neprimjeren ugovor, koji im to i dopušta jer nigdje ne navodi nužnost povratka u hrvatske oružane snage. U vezi s nostrifikacijom diploma, najavio je skoro rješenje tog problema u suradnji s Ministarstvom znanosti. Također, izjavio je da je GS prvi put izradio plan i program promicanja kao i plan izdavanja i plan prijama. Nekoliko kadeta osobno su istupili sa svojim problemima, najavljujući čak i odlazak iz oružanih snaga nakon isteka ugovora. General Lucić je kazao kako je sastanak znak da je došlo do "kritične mase", pozdravljajući pritom slobodu govora, no svjestan je

razlika s kojima se kadeti susreću u radu sa svojim kolegama, govoreći kako se s time susreću i ostali školovani ljudi u drugim institucijama. Poručio im je kako su oni ti koji će iz te borbe izaći kao pobjednici. "Pokrenuti su brojni procesi kojima se nastoji ispraviti ratno naslijeđe i nagomilani problemi. Naš sustav školovanja krenuo je od nule, i u velikoj je transformaciji", rekao je Lucić, dodajući kako se on mora uskladiti s civilnim sustavom i kako se u iduće tri godine očekuje pozicioniranje i stabilizacija. Rončević je također istaknuo problem smanjenog proračuna, transformacije ratne u mirnodopsku vojsku, a što je velik i težak proces, te kadetima nudi rješenja u skoroj budućnosti, riječima "dajte nam vremena i

sustav će profunkcionirati".

Kazavši kako za sve to postoje objektivni razlozi, ali i okolnosti na koje se može utjecati, predsjednik Mesić je rekao kako se hitno mora poduzeti sve u vezi s tim problemima, svjestan kako takva situacija traje predugo, a na ljubomoru svojih kolega koju kadeti ističu odgovara kako svi trebaju od njihovog znanja profitirati, a nikako biti ljubomorni. "Treba krenuti u promjene zakona jer nijedan zakon nije predobar da ga ne može zamijeniti bolji", oštro je kazao Predsjednik, navodeći da bi bila velika tragedija izgubiti sve te mlade i školovane ljude. Na kraju susreta, kadetima se obratio i general Stipetić, preuzevši odgovornost za sve probleme na sebe, kao bivšeg načelnika GS-a, i na ostale pozicionirane na visokim dužnostima

jer, ističe, "nisu se riješila temeljna pitanja". Vidno razočaran stanjem, i iznenađen brojnim nedostacima, apelirao je na žurno pokretanje procesa kojima će se trenutačno stanje popraviti.

Nakon susreta s kadetima, predsjednik Mesić

■ **Predsjednik Mesić je rekao kadetima kako se hitno mora poduzeti sve u vezi s njihovim problemima, te kako svi trebaju od njihovog znanja profitirati**

je razgovarao i s pripadnicima V. kontingenta koji čekaju odlazak u misiju ISAF te im je poželio puno uspjeha u predstojećoj misiji u Afganistanu. ■

■ **Zajednička fotografija s pripadnicima V. kontingenta koji uskoro odlaze u misiju ISAF u Afganistan**

Zoran JEFTIĆ, srebrni rukometaš i ročnik sportske satnije

Natrag u odoru sa srebrom

Moram zahvaliti Hrvatskoj vojsci koja je imala obzira prema meni i prema mojem izbivanju zbog obveza u reprezentaciji. Ipak, i ovdje su obveze koje se moraju poštivati. Evo, uskoro me čeka dežurstvo...Tretman je ovdje izvrstan, ne znam na što bih se mogao žaliti..

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Tomislav BRANDT

mama za Atenu, no u zadnji sam tren otpao. Nadao sam se ponovnom pozivu na pripreme, dao sve od sebe, i ušao u taj "rukometni stroj", što stvarno nije mala stvar.

I, kako je biti dio "stroja"?

Stvarno ugodno. Dečki su super, prihvaćaju nas mlade i podupiru. Divno je družiti se s njima. Svaki trening je bio novo

učenje, i iz treninga u trening bilo je sve bolje. Červar i Smailagić su vrhunski stručnjaci, a trening s njima i ovim suigračima podiže vlastitu igračku kvalitetu.

A igranje s Ivanom Balićem?

Zapravo je to jako lagano. Kad shvatite njegove kretnje, na kraju ispada da samo trebate pričekati loptu i staviti je u gol, nema druge. On privuče dvojicu-trojicu igrača, i vama se pozicija mora otvoriti. Svakog trena možete očekivati loptu.

Je li u finalu ipak prevladao umor?

Jest, ali mislim da je to bio i loš dan. Mislim da bi trebao postojati dan odmora između polufinala i finala. Imali smo dosta tehničkih pogrešaka, a Španjolci su svaku kašnjavali golom. Zaustavili su Lackovića, a i vratar Hombrados imao je svoj dan. Splet okolnosti prevagnuo je u španjolsku korist.

Kako ste se, na kraju, osjećali kao dio najveće rukometne smotre?

Bio sam ponosan. Vjerujem da sam mogao dobiti malo veću minutažu, ali to je na izborniku i ja poštujem njegovu odluku. Ipak, dovoljno sam mlad i moje vrijeme tek dolazi.

Uvijek smo imali vrhunske pivote. Imate li uzora među njima i hoćete li nastaviti njihovu tradiciju?

Među strancima, sviđa mi se igra Nijemca Christiana Schwarzera i Francuza Bertranda Gillesa. Tu je i Rus Torgovanov, makar je već na zalasku. Među našima, Renato Sulić je jedan od vrhunskih pivota, nažalost, imao je peh zbog prometne nesreće. Igor Vori je na Olimpijadi pokazao pravu klasu i doista postao pravi igrač. Vjerujem da ću se nametnuti, dat ću sve od sebe da budem među tim dečkima.

Pivoti su uglavnom najsnažniji rukometaši. Je li snaga i presudna?

Snaga je vrlo važna. Znam po sebi. Dosta sam snažan, ali mi sigurno treba sedam-osam "kvalitetnih" kila da bih se mogao nositi s vrhunskim svjetskim igračima. U Hrvatskoj ligi mogu igrati s ovom masom, ali za nešto više potrebno mi je još puno rada i treniranja.

Sad ste član Medveščaka, ali Zagreb je ipak naš najjači klub. Biste li, kad odlučite promijeniti klub, radije otišli u Zagreb ili u inozemstvo?

Definitivno u Zagreb. Mislim da je još rano za inozemstvo, za to mi trebaju sigurno još dvije godine muškotrpog rada, teretane, pa i pivot-ske tehnike i taktike. Još jedan raz-

Jedna od hrvatskih srebrnih medalja sa Svjetskog rukometnog prvenstva u Tunisu obješena je oko vrata pripadnika Hrvatske vojske! Doduše, privremenog pripadnika jer Zoran Jeftić (22), kružni napadač zagrebačkog Medveščaka, služi vojni rok u sportskoj satniji.

Iako ovaj rođeni Varaždinac nije bio u prvom planu unutar hrvatske momčadi koja je puna svjetski etabliranih zvijezda, na nekim utakmicama dobio je minutažu (Australija, Švedska), a sigurno je da bi (i kao rukometaš je još vrlo mlad) mogao biti nastavljatelj tradicije vrhunskih hrvatskih pivota Kljajića, Jovića, Načinovića, Sulića, Vorića...

Jeste li predviđali da ćete tijekom služenja vojnog roka ući u najjuži krug "paklenih" i otputovati u Tunis?

Iskreno, ne. Nada je ipak postojala jer sam prošle godine bio na pripre-

log je što ovdje studiram na Kineziološkom fakultetu, pa bih želio ostati u Zagrebu dok ga ne završim.

Što bi na tu želju rekli Vaši kolege iz Medveščaka?

Nije to želja za samim prijelazom, nego potreba gledati unaprijed i postići što više. Sigurno je da Medveščak ima svoju kvalitetu, ne bježim od toga. Uostalom, ako se ne otvori neka jako dobra prilika, ja ću i ostati u Medveščaku. Moj klupski kolega Franjo Lelić, koji je također ovdje služio vojsku, nedavno je prešao iz Medveščaka u Zagreb. U našem klubu su to prihvatili jer to je dobro za napredak mladog igrača, raditi u boljim uvjetima i u boljoj momčadi. Vjerujem da moji suigrači ne bi ljutito reagirali, bilo bi im drago zbog mene.

Kako je vratiti se iz Tunisa i odmah ponovno uskočiti u odoru?

Moram zahvaliti Hrvatskoj vojsci koja je imala obzira prema meni i prema mojem izbivanju zbog obveza u reprezentaciji. Ipak, tu su obveze koje se moraju poštivati. Evo, uskoro me čeka dežurstvo... Tretman je ovdje izvrstan, ne znam na što bih se mogao žaliti. Mogu nastaviti s treninzima i utakmicama. Uskoro su na programu Mediteranske igre u španjolskoj Almeriji, nas će zastupati "B" reprezentacija, vjerujem da ću dobiti poziv i više igrati, da pokazem kvalitetu. ■

Ročnici na bojnog gađanju

Vrijeme : 10. veljače 2005., 8h
Mjesto : Slunj - poligon "Eugen Kvaternik"
Temperatura : -24° C
Uvjeti : snijeg - 1m
Misija : bojno gađanje
Postrojba : 15 potbr

Iako kratko izvješće gotovo sigurno, zbog vremenskih prilika, navodi na razmišljanje o grijanju uz topli napitak, te se većini čini nezamislivo ikakvo daljnje djelovanje, za našu priču to je tek početak.

Snijegom okovan vojni poligon zadržao je prvi, temperaturni udarac od -24 C pripadnicima 15. potbr. Vođeni misleju kako kruna obuke 126-orice ročnika 4. naraštaja svakako mora biti ostvarena jer u sklopu specijalističke obuke predstavlja primjenu usvojenog znanja, zapovjednik i instruktori vojničkom odlučnošću kreću u probijanje. Nakon trosatne borbe, tehnika je na položajima : top MT12, raketni sustavi 9K11 (Maljutka), 9K111 (Fagot), Polo, te borbena oklopno vozilo M-83.

No poligonu prijete vjetera a temperatura se ne podiže. Iskusni časnici doskaču tom problemu, organizirajući u neposrednoj blizini taktičkih točaka "vatrena uporišta". I kako se vatra rasplamsavala i odlučnost ročnika se podizala kako bi izveli prvo bojno gađanje. Začujuć zvukovi

topova parali su hladan slunjski zrak i neopisivom lakoćom i preciznošću dolazili do zadanih ciljeva na oko 1000 m.

U trenucima zasluženog odmora, razgovarali smo sa zapovjednikom Bojne za obuku 15. potbr brigade, satnikom Markom Krstanovićem. Kao i svaki dobar učitelj, satnik Krstanović najprije je pohvalio ponašanje ročnih vojnika tijekom vježbe. "Katastrofalni vremenski uvjeti maksimalno su otežali provedbu naše vježbe, no zalaganje ročnika i pokazana razina osposobljenosti te vrhunski rezultati gađanja, svakako su na zavidnoj razini. Vjerujem da će takvi rezultati biti i nakon obavljenog noćnog gađanja, koje ročnicima još predstoji", kazao je Krstanović.

Riječi pohvale izrazio je i zapovjednik 15. potbr, pukovnik Mijo Hokman, čija je nazočnost na vježbi svakako neosporan dokaz požrtvornosti svakog od pripadnika brigade. "Premda smo se svi zatekli u specifičnim vremenskim prilikama, rezultati konkretnih zadaća su vrlo dobri i kvalitetni. Vjerujem kako je to izvanredno iskustvo i stažistima i ročnicima", istaknuo je zapovjednik. Mi, koji smo pratili gađanje s tom smo se ocjenom i više nego složili.

Andreja DEČAK

Prvi mađarski Gripen

POTKRAJ siječnja povijest suvremenog mađarskog ratnog zrakoplovstva uknjižila je još jedan hvaljevrijedan trenutak. Naime, 25. siječnja u švedskom Linkopingu u sklopu postrojenja tvrtke SAAB Gripen International pred visokim vojnim i državnim dužnosnicima mađarskom ministru obrane Ferencu Juhászju predstavljen je prvi produkcijski primjerak novog mađarskog višenamjenskog borbenog aviona JAS 39 Gripen. Uz taj prvi avion na SAAB-ovim proizvodnim

trakama tijekom ove godine trebalo bi se završiti sklapanje još pet Gripena, koji bi do ožujka iduće godine trebali biti isporučeni Mađarskoj. Mađarska je naručila ukupno četrnaest Gripena, a do kraja 2007. trebali bi joj biti isporučeni svi naručeni avioni. Tijekom 2008. očekuje se njihova puna operativna spremnost, a od 2010. očekuje se i njihovo ravnopravno sudjelovanje u sklopu raznih NATO-ovim aktivnosti.

Novi avioni naručeni su tridesetogodišnjim ugovorom o leasingu, a na temelju tog posla s mađarskim gospodarstvom sklopljen je off-set aranžman u vrijednosti od tri stotine milijuna eura

koji će se realizirati kroz četrnaestogodišnje razdoblje, odnosno u tijeku je njegova četvrta godina.

Trenutačno se u mađarskom ratnom zrakoplovstvu rabi četrnaest borbenih aviona MiG-29 čije se povlačenje iz operativne uporabe očekuje do 2010. godine. Tijekom siječnja prva skupina mađarskih pilota počela je s preobukom za prelazak na novi tip aviona, dok se početak preobuke zrakoplovnotehničkog sastava očekuje tijekom travnja ove godine.

I. SKENDEROVIĆ

Modernizirani AMX-10P

FRANCUSKA je vojska odlučila modernizirati 100 gusjeničnih borbenih vozila pješništva (BVP) tipa AMX-10P. Taj je BVP u službi francuske vojske više od 30 godina, a modernizacija će omogućiti uspješnije obavljanje zadaća, osobito u mirovnim misijama, sve do zamjene novim kotačnim BVP-om VBCI pogonske konfiguracije 8x8.

Modernizacijski paket usmjeren je na poboljšanje pouzdanosti, zaštite, te elektroničke opremljenosti. Izvest će se promjene na mjenjaču, elementima ovjesa te će se ukloniti pogonski sustav vodenih propulzora za kretanje u vodi. Zamijenit će se i mehanizam stražnjih vrata te pojačati oklop na bokovima i krovu vozila. Bit će instaliran i obrambeni sustav Galix.

Kupola Toucan II s dva člana posade ostat će nepromijenjena, top će i dalje biti M693 kalibra 20 mm.

Dodat će se novi termalni ciljnik i novi sustav prikaznika i bojišnički informacijski sustav SIT V1.

Odjeljak za desant u stražnjem dijelu BVP-a bit će prilagođen uporabi opreme za francuske vojnike budućnosti (program FELIN) koju razvija tvrtka Sagem.

Modernizaciju će izvesti tvrtka Giat Industries, koja također provodi istražne studije o budućem gusjeničnom borbenom vozilu.

Razvojne studije usmjerene su na razvoj novih tehnologija koje bi trebale osigurati znatan skok u mogućnostima. Spominju se tehnologije kao što su gumene gusjenice za koje u Giatu tvrde kako će

opet donijeti prevagu gusjenicama koje su posljednjih godina pokleknule pred navalom naprednih kotačnih rješenja. Razmatra se i uporaba bezposadne kupole koja bi trebala povećati unutarnji prostor. Oklopna zaštita bi trebala biti modularna kako bi se mogla prilagoditi trenutačnim operativnim potrebama. Razmatra se i koncept citadele, odnosno zaštita samo dijelova vozila u kojima su ljudi. U Giatu drže kako koncept citadele donosi 25 do 30% manju masu u odnosu na klasični koncept.

M. PETROVIĆ

Robotizirano uklanjanje eksplozivnih naprava

BITI stručnjak za deaktiviranje i uklanjanje eksplozivnih naprava jedan je od najopasnijih postojećih poslova na kugli zemaljskoj. Nikakva pogreška u poslu nije dopuštena jer druge šanse nema. Čak i kad sve radi apsolutno savršeno, posao nije bitno sigurniji. Ali, pomoć stiže u obliku robota koji bi taj iznimno opasan posao trebao učiniti bar malo sigurnijim.

US Army

Američke postrojbe u Iraku neprestano se suočavaju s cestovnim zasjedama izvedenim pomoću raznih eksplozivnih naprava. Zato je izviđanje i uklanjanje sumnjivih uređaja iznimno važan, ali i vrlo rizičan posao.

Za to se sve više rabe razni roboti opremljeni manipulatorom, kamerom i drugim sensorima te često i raznim oružjem za namjerno uništavanje eksplozivnih naprava.

Jedan od robota koje američka vojska rabi u Iraku je i Talon tvrtke Foster-Miller. Taj se robot rabi u raznim ulogama, pa i kao borbeni robot u sklopu sustava SWORDS (vidi HV 19). Uloga izviđnika i manipulatora sa sumnjivim napravama jedna je od zadaća za koje se Talon pokazao kao vrlo dobro rješenje.

Tako se na najopasnije poslove upućuju daljinski upravljani roboti sposobni operatoru u sigurnosti zaklona pokazati sumnjivi teren, manipulatorom ga pomaknuti ili prem-

US Army

jestiti a u slučaju eksplozije strada samo robot dok operater i ostatak posade ostaju neozlijeđeni.

A eksplozije su tako razorne da od robota nakon eksplozije ostanu samo neprepoznatljivi komadi tijela robota i dijelovi gusjenica. Uporaba tih robota je na terenu tako intenzivna upravo zbog aspekta sigurnosti koji ostvaruje spašavajući živote stručnjaka za uklanjanje eksplozivnih naprava te u konačnici i svih ostalih koje bi naprava potencijalno mogla ugroziti.

M. PETROVIĆ

Raytheon isporučio prvi AESA radar

TIJEKOM siječnja tvrtka Raytheon isporučila je američkoj ratnoj mornarici prvi produkcijski primjerak novog APG-79 AESA (*Active Electronically Scanned Array*) radara. To je prvi od ukupno osam radara koji su namijenjeni za ugradnju na nove višenamjenske borbeno avione F/A-18E/F Super Hornet Block 2. Preostali radari iz te prve skupine trebali bi biti isporučeni do srpnja 2005., a s dosad sklopljenim ugovorima ukupno bi trebalo biti isporučeno 412 APG-79 AESA radara. Uz nove produkcijske Block 2 Super Hornete, američka ratna mornarica kani sa 135 AESA radara opremiti i postojeću flotu Super Horneta koja se već nalazi u operativnoj uporabi.

Dosadašnja testiranja pokazala su kako je APG-79 u odnosu na dosadašnji radar APG-73 pet puta pouzdaniji, ima tri puta veći zahvat, odnosno da s lakoćom može istodobno raditi u oba moda (zrak-zrak i zrak-zemlja).

I. SKENDEROVIĆ

Izrael nabavlja nove podmornice klase Dolphin

“POČETKOM 2005. Izrael će potpisati ugovor o isporuci dvije nove podmornice klase Dolphin” izjavio je tamošnji zapovjednik ratne mornarice viceadmiral David Ben-Bashat. Nakon te izjave javilo se i izraelsko ministarstvo obrane pojašnjavajući da će do narudžbe doći samo ako se znatno poprave politički odnosi između Izraela i Njemačke. Kako bi se do ugovora došlo što lakše, početkom 2004. sastavljen je zajednički tim s ciljem pronalaženja najpovoljnijeg načina financiranja nabave s obzirom na to da svaka stoji 700 milijuna dolara.

Iako izraelska ratna mornarica dosad nikada nije bila prioritet u opremanju, očito je da postoji

dobar razlog zbog kojeg je Izrael spreman platiti milijardu i 400 milijuna dolara za dvije podmornice. Razlog leži u činjenici da od deset torpednih cijevi na podmornicama klase Dolphin četiri su promjera 650 mm i iz njih se mogu lansirati krstareći projektili dometa 1500 kilometara koji su možda opremljeni nuklearnim bojnim glavama (vidi HV. br. 88). Zbog toga su podmornice klase Dolphin važne za izraelsku sigurnost. Uz tri operativne podmornice ove klase nabava još dvije osigurala bi da izraelska ratna mornarica u svakom trenutku ima barem jednu podmornicu na moru, ili bolje rečeno pod morem.

T. JANJIĆ

Sustav HIMARS

AMERIČKA vojska uvodi novi višecijevni bacač raketa (VBR) postavljen na visokoprophodno kotačno vozilo. Oružje nosi naziv *High Mobility Artillery Rocket System*, odnosno HIMARS. Riječ je o sustavu koji je prilagođen modernom ratištu jer je lakši, pokretljiviji i lakše ga je ukomponirati u združeno djelovanje ekspedicijskih snaga.

HIMARS se može prevoziti u transportnom avionu C-130 Hercules što mu daje veliku prednost u odnosu na stariji sustav M-270 koji je u uporabi od 1981. M-270 je gusjenični sustav i obično se prevozi brodom ili teškim transportnim avionima C-141 i C-5. Oba aviona zahtijevaju uređene USS pa u pravilu nije moguće iskrcavanje u blizini bojišnice.

S druge strane, HIMARS se može prevoziti avionom C-130 koji može slijetati na privremene i neuređene USS što omogućava iskrcavanje su-

stava neposredno u blizinu bojišnice, tamo gdje je najpotrebni.

Tijekom testova izvedeno je slijetanje transportera C-130 na neuređenu USS, 15 minuta nakon slijetanja HIMARS je bio istovaren, pripremljen za borbeno djelovanje te je samo trebao primiti zapovijed za paljbu.

Sustav ima dobru terensku mobilnost što mu omogućava brzo izvođenje borbenih zadaća te još brže povlačenje s paljbenog položaja nakon obavljene zadaće. Tako se minimizira rizik protivničkog protudjelovanja.

Posada HIMARS-a je tročlana, može ispaljivati projektele s GPS navođenjem na cilj čime se postiže

US Army

velika preciznost, olakšava logistika (treba bitno manje projektila za željeni učinak) i umanjuje kolateralna šteta oko cilja napada.

Dosad je američka kopnena vojska (US Army) naručila 89, a marinski korpus (USMC) 6 HIMARS-a. Očekuje se kako bi kopnena vojska mogla u idućih 15 godina kupiti 888 a marinci 40 HIMARS-a.

M. PETROVIĆ

Novi turski natječaj za helikoptere

POTKRAJ siječnja nakon sastanka turskog kabineta premijer Recep Tayyip Erdogan i ministar obrane Vecdi Gonul objavili su kako će Turska nakon otkazivanja prošlog natječaja, odnosno višemjesečne stanke u pregovorima objaviti novi natječaj za nabavu novih borbenih i transport-

nih helikoptera. Prethodnim planovima tursko ratno zrakoplovstvo trebalo je primiti 145 borbenih helikoptera Bell AH-1Z SuperCobra, koji su trebali biti licencno proizvedeni u Turskoj. Novim planom Ankara kani nabaviti 50 borbenih helikoptera, a pobjednik na tom natje-

čaju tražit će se između sljedećih kandidata: AgustaWestland A129 Mangusta, Bell AH-1Z SuperCobra, Boeing AH-64D Apache Longbow, Denel Rooivalk, Eurocopter Tiger, Kamov Ka-50 i Mil Mi-28N.

Detaljnije tekstove o taktičko-tehničkim odlikama tih suvremenih borbenih helikoptera (koji su izgledni kandidati i za druga ratna zrakoplovstva) možete pronaći u stručnim tekstovima na stranicama našeg magazina, čije je objavljivanje u tijeku, odnosno možete ih potražiti i u našoj web arhivi.

Uz borbene Turska kani naručiti i 32 transportna helikoptera, i to u tri različite konfiguracije. Naime, 20 helikoptera bilo bi prilagođeno potrebama KoV-a, dok bi po 6 helikoptera bilo prilagođeno zadaćama ratnog zrakoplovstva, odnosno ratne mornarice.

I. SKENDEROVIĆ

Novi eksperimentalni katamaran američke mornarice

NAKON dvadeset mjeseci gradnje 9. veljače ove godine porinut je novi brod američke mornarice iz projekta *Littoral Surface Craft - Experimenta*, označen i kao X-Craft. Razvijen u *Office of Naval Research* (ONR), taj, po tvrdnjama projektanta, revolucionarni brzi aluminijski katamaran projektiran je s namjenom testiranja različitih tehnologija koje će američkoj mornarici omogućiti djelovanje u priobalnim i plitkim vodama. Iako vrlo sličan, taj projekt nije istovjetan s projektom *Littoral Combat Ship* (vidi HV br. 2) jer je X-Craft po konfiguraciji transportni brod namijenjen pružanju potpore desantnim i sličnim operacijama, a LCS je program razvoja borbenog broda namijenjenog djelovanju u priobalnom području.

Ime novog broda je *Sea Fighter*, a službena oznaka FSF 1 (*fast sea frame*). Oznaka X-Craft pokazuje da je to prvi katamaran namjenski na-

pravljen za potrebe američke ratne mornarice, jer se ona dosad koristila katamaranima i trimaranima originalno namijenjenim civilnoj uporabi. *Sea Fighter* je, po zahtjevima američke ratne mornarice, projektirala i izgradila tvrtka *The Titan Corporation*. U sebi sjedinjuje mnoge tehnologije koje dosad nisu primjenjivane na brodovima, a koje bi mu trebale omogućiti da pod punim opterećenjem postigne vršnu brzinu od 50 čvorova, te da preplovi 4000 nautičkih milja bez dopune gorivom. Jedan od zahtjeva je i da na brod mogu sletjeti dva helikopte-

ra H-60 pri stanju mora četiri ili pet (visina valova od 1,25 do 4 metra). Pri istom stanju mora *Sea Fighter* bi trebao osigurati nesmetani prihvat brzih desantnih čamaca i sličnih plovila, te njihov siguran smještaj unutar trupa.

Za pogon tog osamdeset metara dugog katamarana odabrana je CODOG pogonska konfiguracija koja se sastoji od dva dizelska motora MTU 595 i dvije plinske turbine General Electric LM2500. Dizelski će motori služiti za održavanje krstareće brzine, dok će se plinskim turbinama koristiti za postizanje i održavanje brzina većih od 40 čvorova i postizanje vršne brzine od 50 čvorova. Projektanti tvrde da će *Sea Fighter* 40 čvorova postići i održavati na moru stanja četiri. Zbog visokog stupnja automatizacije imat će posadu od samo 26 časnika (5) i mornara (21), od čega će 10 biti iz američke Obalne straže. Projektanti su se pobrinuli i za udobniji smještaj ženskog dijela posade za koje su osigurane posebne kabine. Ostali članovi posade morat će se zadovoljiti smještajem u

trokrevetnim sobama, po tvrdnjama proizvođača, vrhunskog komfora koji još nije viđen na američkim ratnim brodovima. Projektanti tvrde da je cijeli brod tako dizajniran kako bi se posada što brže naviknula na novu okolinu, te da pruži najveći mogući komfor.

Tako malobrojna posada ima i svoju cijenu jer na brodu više neće moći biti specijalisti samo za pogonski sustav ili navigaciju već će cijela posada morati naučiti najosnovnija znanja svakog drugog člana (*everyone has to know everyone else's business*). Strojari će stoga morati znati kako upravljati brodom i osnove navigacije, a navigatori i vezisti kako startaju dizelski motori. Iako se ne očekuju veći problemi bit će zanimljivo vidjeti kako će zajedno raditi mornari ratne mornarice i Obalne straže.

Nakon završnog opremanja i početnih testova koji će se do 30. travnja obavljati u luci Everett, *Sea Fighter* će se i službeno predati na uporabu američkoj ratnoj mornarici. Nova će se posada upoznavati s novim brodom do srpnja kad bi njime trebala zaploviti na jug, u njihovu matičnu luku San Diego. Nakon toga početak će složen postupak testiranja *Sea Fightera*.

T. JANJIĆ

2003

Offset u Češkoj

Nakon ulaska Republike Češke u NATO 1999. godine, primijećene su u relativno kratkom vremenu velike promjene u području gospodarstva posebno onog dijela koje se bavi obrambenom proizvodnjom

Josip MARTINČEVIĆ MIKIĆ

Zabilježen je veliki napredak u otvaranju suradnje i kooperacije domaćih obrambenih tvrtki s inozemnim partnerima preko industrijske participacije i drugih oblika suradnje. Češka vojna industrija, druga po udjelu u Varšavskom paktu ubrzanom privatizacijom se početkom 90-ih godina transformirala iz državnih poduzeća u tvrtke malog i srednjeg poduzetništva s vojnim i civilnim programima. Budući da su u Republici Češkoj zakonom omogućena i strana ula-

ganja, došlo je do različitih oblika *joint venture* (zajedničko ulaganje) kompanija koje još više obogaćuju razvoj industrijske participacije ili offseta. Vlada je zadržala vlasničke udjele u strateškim tvrtkama kao što su remontni kapaciteti i razvojno-istraživački instituti, te zadržala većinski udio u pojedinim tvrtkama od nacionalnog interesa kao što su Aero Vodochody u kojoj i Boeing-Češka ima 35 % vlasničkog udjela i dr. U Republici Češkoj je zabilježeno više od 130 tvrtki koje djeluju preko udruženja za obrambenu industriju s oko 1700 zaposlenih. U takvom gospodarskom okruženju, 2002. godine ostvarena je proizvodnja u vrijednosti oko 175 milijuna USD od čega je 59 % ostvareno samo u zrakoplovnom sektoru. Većina proizvodnje bila je namijenjena izvozu koji je

iste godine iznosio 87 milijuna USD (zrakoplovna oprema, oklopna vozila, modernizacija tenkova, komunikacijska oprema, NBK oprema, streljačko oružje i streljivo i dr.).

Tvrtka Aero Vodochody je najvažniji partner u zrakoplovnoj industriji Republike Češke. Ima oko 2000 zaposlenih, a poznata je po proizvodnji podzvučnog aviona L-159, kako za češko zrakoplovstvo, tako i za izvoz. Ulaganjem 33 milijuna USD i osiguranjem pomoći u prodaji, Boeing je 1998. godine postao vlasnikom 35 % udjela te tvrtke, dok je ostatak u državnom vlasništvu. Ulaganja Boeinga u češku industriju evidentirana su kao pre-offset transakcije za dobivanje ugovora o isporuci Boeinga 737 češkoj zrakoplovnoj kompaniji. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr

Alvis Hagslunds

Hibridno-električni pogon vozila za vojne potrebe

Funkcioniranje oružanih snaga, kao i svih velikih sustava, pa i gospodarstva u cjelini, uvelike ovisi o raspoloživosti vozila svih vrsta. Vozila su, dakle, vitalna komponenta svih velikih sustava, a napose oružanih snaga

Živko ILIJEVSKI

Još 1973. godine kod prve naftne krize, Zapad je vrlo ozbiljno shvatio prijetnju da će se energija iz fosilnih goriva sve brže iscrpljivati i jednog dana potpuno nestati. Danas se suočavamo s trećom krizom nafte i krajnje je neizvjesno hoće li se ta kriza dalje produbljivati. Međutim, sasvim je izvjesno da će cijena energije iz fosilnih izvora biti sve veća, ako ni zbog čega drugog onda zbog naglog povećanja potrošnje u kojoj će razvoj kineskog gospodarstva imati najveći utjecaj. Kineski profesor Gang Wan u svom nastupu na Bibendum Challenge 2004., u izlaganju posvećenom razvoj čiste pogonske energije u kineskoj automobilskoj industriji iznosi podatke koji su vrlo indikativni za tržište nafte u bliskoj i daljnjoj budućnosti. "U 2002. godini, kaže on, u Kini je bilo 20 milijuna motornih vozila. Prognoza je da će ih do 2010. godine biti više od 50 milijuna, te više od 100 milijuna do 2020. godine. S prognozom da će

do 2020. godine biti oko 1,5 milijarda Kineza, što znači oko 67 vozila na tisuću stanovnika, to će još uvijek biti znatno ispod svjetskog pros-

■ Pogonski dio hibridnog automobila Toyota Prius

jeka od 126 vozila na tisuću stanovnika". Dalje profesor Wan kaže kako je porast broja vozila, zajedno s razvojem gospodarstva, izazvao dramatičan porast potreba za naftom i negativnih efekata na ekosustav.

Zato se u razvijenom svijetu u posljednjih dvadesetak godina ulažu veliki novci i naponi u razvoju alternativnih pogona. Učinjeni su veliki pomaci u razvoju novih tehnologija

koje omogućavaju razvoj alternativnih pogona vozila: novi električni strojevi (motori s permanentnim magnetima), novi spremnici energije (nove vrste baterija, elektromehanički spremnici), upravljačka elektronika, pretvornici kemijske energije u električnu energiju (gorive ćelije), pa sve do novih tehnologija koje omogućavaju proizvodnju vodika na samom vozilu. U nekoliko posljednjih godina na cestama se nalaze mnoga vozila s alternativnim pogonima, neka od njih su u eksperimentalnoj fazi, a neka su u normalnoj eksploataciji, ovisno o primijenjenim tehnologijama. Nekoliko tipova osobnih vozila s hibridnim pogonom je komercijalizirano (Honda Insight, Toyota Prius i dr.), a brojna vozila za vojne potrebe su u eksperimentalnoj fazi s ambicijama da uđu u operativnu uporabu već u ovom desetljeću. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr

Tigerovi zubi

Promjena političkih odnosa u Europi odrazila se i na Tigera. Više nitko nije trebao čisto specijalizirani borbeni helikopter, već višenamjensku letjelicu koja će moći obavljati više zadaća istodobno. Ta se promjena odrazila i na Tigrovom naoružanju

Ljudevit POHAJDA

Tiger naoružan topom GIAT 30-781 kalibra 30 mm i ...

Proizvođač *Groupement Industriel des Armements Terrestres* (GIAT) u razvoju pokretne konzole za Tigera HAP imao je dvije glavne preokupacije: samoobrana od helikoptera i sporoletjećih objekata općenito te potpora kopnenim snagama. Sustav koji može biti angažiran na ciljeve danju i noću dizajniran je za top GIAT 30M-781 koji treba nositi u "bradi" helikoptera Tiger inačice HAP za pratnju/potporu.

Top i konzola pokretana električnim motorom povezani su novim računalom za vođenje i upravljanje letom, a sustav također uključuje i operatorov žirostabilizirani RMS. Taj Strixov glednik postavljen na krovu ima tri opcije rada: optički, TV i IC. Razvoj nove konzole za HAP, danas oznake THL 30, po-

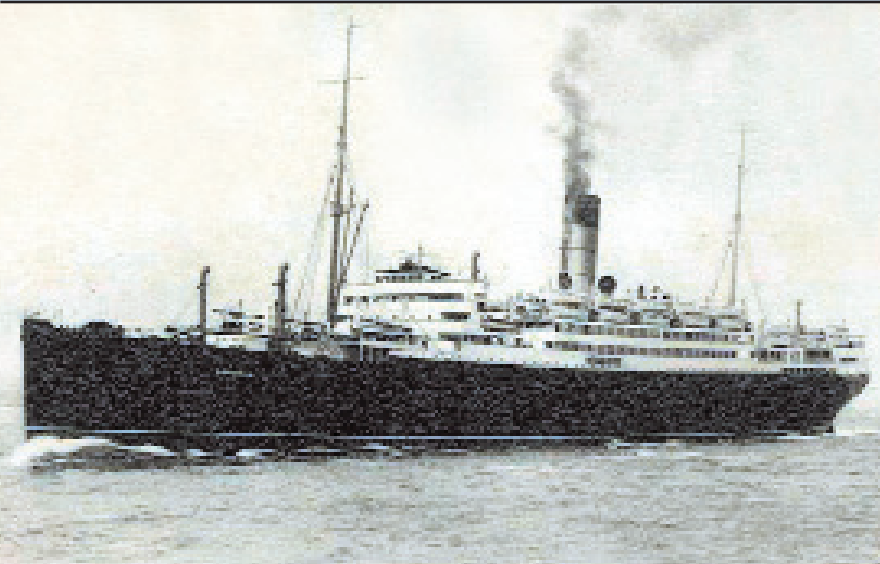
čeo je kasnih 80-ih i tekao je usporo s razvojem Tigera. Testiranje vatrenog djelovanja na zemlji izvedeno je u travnju 1995. u svrhu

... raketama zrak-zrak Mistral

procjene ponašanja strukture pri vibracijama i ostalim učincima, kao i ispitivanje sustava naoružanja i računala. Ukupno je izvedeno 15 paljbenih djelovanja koristeći se četvrtim prototipom helikoptera Tiger za potporu i zaštitu rotorom u radu i mirovanju. Prva proba u zraku, od čitave serije koja je dovela do potvrđivanja oružanog sustava, počela je 1996. Jedan od prototipova Tigera za potporu i zaštitu, s potpuno ugrađenom konzolom topa, prikazan je na zrakoplovnoj izložbi u Parizu 1995. i iako je konzola razvijana uglavnom za Tiger, njezina današnja konstrukcija mogla bi se uklopiti u još neke helikoptere. Umanjena inačica, poznata kao THL 20, razvijena je sredinom 90-ih za 20-mm top M621. Godine 1998. objavljeno je da Njemačka razvija bestrajni 30-mm top, oznake RMK 30, za svoje Tigere. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnici.hr

Nad južnim Atlantikom već se počeo hvatati sumrak kad je njemačka podmornica U-156 izvukla svoj periskop iznad površine. Pogledavši kroz periskop, kapetan korvete Werner Hartenstein, zapovjednik podmornice, ugledao je stup dima na horizontu. Podmornica je odmah promijenila kurs i okrenula pramac u smjeru otkrivenog cilja

Igor SPICIJARIĆ

Zloglasna zapovijed Laconia

Vozeći svom snagom za relativno kratko vrijeme podmornica je stigla na udaljenost s koje su se mogle vidjeti osnovne konture broda. U mraku koji je polako padao na oceansko prostranstvo, kroz periskop se moglo vidjeti da je to veliki brod. Uz pomoć brodskog kataloga na podmornici su ustanovili da se radi o britanskoj pomoćnoj krstarici Laconia. Posada podmornice se obradovala jer je pred njima bio veliki, unosni cilj i uz to je plovio bez eskorta ratnih brodova. Hartenstein je zapovjedio pripremu za torpedni napad i U-156 se polako počela približavati svom cilju u borbenom kursu. Točno u 22:07 (po njemačkim podacima) podmornica je ispalila svoj prvi torpedo. Četrdesetak sekundi kasnije mir oceanske noći prekinut je eksplozijom. Pogoden po sredini trupa u desni bok veliki preookeanski brod po-

čeo se nagnjati na pogođenu stranu. Dok su plameni jezici i dim sukljali u nebo, s podmornice je ispaljen i drugi torpedo. Pod drugim, smrtonosnim udarom čelična grdosija se gotovo prepolovila. Agonija pogođenog broda trajala je ipak gotovo sat vremena. Dok je brod tonuo, kao nijemi svjedok tog događaja na površini oceana stajala je U-156 i njezina posada koja je promatrala kako se na palubi broda koji tone, u odsjaju plamenih jezika pokušavaju spasiti brojni ljudi. Po brodskom dnevniku s podmornice bilo je točno 23:22 kad se morska površina zaklopila nad Laconiom.

Podmornica U-156 pretrpana brodolomcima

dogradilištu Swam, Hunter & Wig-ham Rishardson Ltd. u Wallsend-on-Tyne 9. travnja 1921. Nakon završenih radova na opremanju 25. svibnja 1922. kreće na prvu probnu vožnju preko Atlantika od Southamptona do New Yorka. Već 22. lipnja iste godine Laconia plovi na redovitoj transatlantskoj pruzi Liverpool - Queenstown - Boston - New York.

U siječnju 1923. vlasnik Laconie, pomorska kompanija Cunard SS Co. organizirala je prvo kružno krstarenje brodom oko svijeta. Laconia je na tom krstarenju provela četiri mjeseca i posjetila 23 svjetske luke. Godinu dana kasnije, u siječnju 1924. Laconia je drugi put na kružnom putovanju obišla svijet.

Idućih desetak godina održavala je različite transatlantske pruge. ■

Kapetan korvete Werner Hartenstein, zapovjednik podmornice U-156 i njegovi podmorničari

Laconia - luksuzni transatlantik i pomoćna krstarica britanske mornarice

Linijski parobrod RMS Laconia od 19 860 tona bio je drugi po redu brod pod istim imenom izgrađen u britanskim brodogradilištima. Izgrađen je i porinut u more u bro-

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr

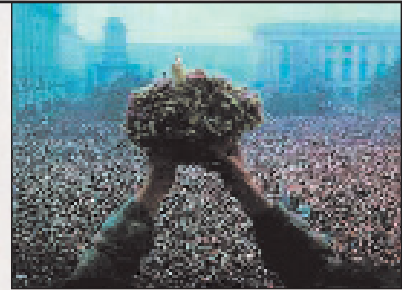
Zaboravljene ratne epizode (XII)

Građanski rat u Rumunjskoj 1989.

Političke promjene u Istočnoj Europi naišle su na odjek u Rumunjskoj u prosincu 1989.

masovnim demonstracijama u gradovima Temišvaru i Bukureštu. Ulični nemiri nadovezali su se na ranije pripremljeni scenarij vojnog udara i pretvorili u rušenje Ceausescuovog režima. U kaosu nakon Ceausescuovog bijega izbija borba između tajne policije Securitate s vojskom i naoružanim građanima koje se nastavlja i nakon Ceausescuove egzekucije. Vlast u zemlji preuzima koalicija različitih rumunjskih političkih skupina nazvana Fronta za nacionalni spas u kojoj su glavnu riječ imali reformirani komunisti

Hrvoje BARBERIĆ

Političke promjene u Istočnoj Europi koje su u jesen 1989. godine kao domino porušile komunističke režime potaknule su političke reforme i u Rumunjskoj, u kojoj se na vlasti čvrsto nalazio Nicolae Ceausescu. Ceausescu je pretvorio zemlju u policijsku državu kojom je čvrsto dominirala rumunjska Komunistička partija, a zbog cenzure medija rumunjski građani nisu znali mnogo o revolucijama koje su se događale u Istočnoj Europi. Važnu ulogu u inicijaciji nemira imala je radioemisija Glasa Amerike na rumunjskom jeziku, kao i jugoslavenska televizija preko koje su istočni dijelovi zemlje dobili informacije o demokratskim promjenama u susjednim zemljama.

U istočnorumunjskom gradu Temišvaru, u kojem živi znatna mađarska manjina, 16. prosinca 1989. izbijaju masovne demonstracije kojima je povod bilo uhićenje metodističkog svećenika. Demonstracije prerastaju u prosvjed protiv rumunjskog režima, da bi nakon izmicanja prosvjeda nadzoru rumunjske snage sigurnosti otvorile vatru na demonstrante pri čemu je više od sedamdeset ljudi ubijeno, a ulice

Za razliku od ostatka Istočne Europe, gdje su komunistički režimi odstupili s vlasti bez prolijevanja krvi, Rumunjska nije slijedila taj put. Tijekom rumunjske revolucije ubijeno je oko pet tisuća ljudi, najvećim dijelom u glavnom gradu Bukureštu

Temišvara pretvorene u bojno polje, što je potrajalo do smirivanja situacije 17. prosinca uvečer. Odmah nakon izbijanja nemira u Temišvaru, u glavnom gradu Bukureštu održan je sastanak Središnjeg odbora Centralnog komiteta rumunjske Komunističke partije na kojem je Ceausescu ponudio ostavku, no ona je većinom glasova odbijena. Ceausescu potom odlazi u službeni posjet Iranu, a nadzor nad zbivanjima u prividno mirnoj zemlji ostavlja partijskom vodstvu i supruzi Eleni.

Početak revolucije

Rumunjska je revolucija bila splet narodnog nezadovoljstva Ceausescuovim režimom i pripremanog vojnog udara dijela vojske. Naime, prema kasnije otkrivenim dokumentima, dio visokih časnika rumunjskih oružanih snaga još je od 1982. godine pripremao vojni udar protiv Ceausescua. Udar je trebao biti izveden na Novu godinu, no događaji u Temišvaru doveli su do promjene *timinga*. Osim dijela vojnog vrha, spekuliralo se da je vojni udar protiv Ceausescua pripremala i Moskva, za što nema čvrstih dokaza. Nakon Ceausescuovog povratka iz Irana, u Bukureštu je 21. prosinca ispred zgrade Centralnog komi-

teta organiziran veliki miting narodne potpore vodstvu od stotinjak tisuća ljudi koji se, zahvaljujući ranije pripremljenim provokatorima, usred Ceausescuovog govora pretvorio u izljev građanskog nezadovoljstva. Ceausescu je prekinuo svoj istup i povukao se u zgradu, nakon čega se idućih sati na bukureštanskim ulicama počinju ponavljati temišvarski prizori od prije nekoliko dana. Ulični sukobi demonstranata s rumunjskim snagama sigurnosti potrajali su do kasnih noćnih sati, kada se situacija privremeno smirila. Međutim, u zoru sljedećeg jutra prema središtu Bukurešta krenule su kolone radnika iz velikih tvornica s rubnih dijelova grada, gdje probijaju policijske blokade i dolaze do središta grada. U jutarnjim satima 22. prosinca proglašeno je ratno stanje, no postrojbe rumunjske vojske, poslone da rastjeraju demonstrante okupljene na središnjem gradskom trgu, bez osobitog razloga pridružuju se ustanicima. Osim u Bukureštu i Temišvaru, sličan razvoj događaja bio je i u rumunjskim gradovima Aradu i Brasovu te Cluju i Sibiu.

Nakon što je okupljena masa provalila u zgradu Centralnog komiteta, Ceausescu je sa suprugom i najbližim suradnicima helikopterom pobjegao iz Bukurešta u nepoznatom smjeru. Njegovim bijegom i samoubojstvom generala Mileae ministra obrane, zapovjednik vojske postaje general Stanculescu, za kojeg se spekulira da je stajao iza pripremanog vojnog udara protiv Ceausescua. Prema nekim vijestima Milea nije počinio samoubojstvo, nego je ubijen nakon što je odbio poslati vojsku na demonstrante. General Stanculescu je unatoč svom naglom unaprjeđenju nekoliko dana ranije zapovjedio otvaranje vatre na demonstrante u Temišvaru, zbog čega je na kaznenu odgovornost pozvan tek desetljeće kasnije.

Ceausescuov bijeg iz Bukurešta izazvao je oduševljenje gomile, koja

Rumunjska je revolucija bila splet narodnog nezadovoljstva Ceausescuovim režimom i pripremanog vojnog udara dijela vojske. Naime, prema kasnije otkrivenim dokumentima, dio visokih časnika rumunjskih oružanih snaga još je od 1982. godine pripremao vojni udar protiv Ceausescua

■ *Masovne ulične demonstracije potaknule su revoluciju*

je od prvog dana demonstracija bila ukrašena nacionalnim zastavama s izrezanim komunističkim grbom (slika gore). U *interregnumu* nakon Ceausescuovog bijega vlast preuzima višečlano vijeće, ambiciozno nazvano Fronta nacionalnog spasa, u kojoj glavnu riječ imaju bivši komunisti na čelu s Ionom Iliescuom. Vijeće je upravljalo zemljom, u doslovnom smislu riječi, pred uključenim televizijskim kamerama rumunjske televizije. Suprotno uvriježenom mišljenju, Ceausescuova moćna tajna policija Securitate načelno je poduprla revoluciju, no pojedine snage Securitate odbile su prihvatiti Ceausescuov poraz i pružile ogorčeniji otpor revolucionarima. Pristaše starog režima napale

su ključne točke u gradu te u noći na 23. prosinca traju borbe u cijelom Bukureštu, koje su nastavljene sljedećih dana. U općem metežu koji je vladao dolazi do sukoba između različitih skupina revolucionara, a na bukureštanskom aerodromu međusobno se sukobljavaju dvije vojne postrojbe koje su dobile nejasne zapovijedi.

Krvavi rasplet

Na sam Božić, 25. prosinca na cestovnoj blokadi rumunjske vojske u ruralnoj Rumunjskoj uhvaćen je Nicolae Ceausescu sa suprugom Elenom. Nakon kratkog suđenja pred za to organiziranim vojnim sudom u vojnoj bazi Tirgoviste bračni par Ceausescu osuđen je na smrt je istog dana izvedena smrtna kazna strijeljanjem. Unatoč televizijskom emitiranju snimki Ceausescuove smrti, borbe s pristašama starog režima nastavljene su do 27. prosinca, a pojedini "džepovi" pružali su otpor novoj revolucionarnoj vlasti još dva tjedna. Za razliku od ostatka Istočne Europe, gdje su komunistički režimi odstupili s vlasti bez prolijevanja krvi, Rumunjska nije slijedila taj put. Tijekom rumunjske revolucije ubijeno je oko pet tisuća ljudi, najvećim dijelom u glavnom gradu Bukureštu.

U proljeće 1990. godine razlike unutar Fronte nacionalnog spasa izbijaju na površinu te rezultiraju podjelom pokreta na zagovornike brzih reformi i uklanjanja bivših komunističkih kadrova s vlasti te na bivše komuniste. Konzervativna je struja na kraju zadržala dominaciju nad Frontom i na poslijetku ga transformirala u političku stranku s kojim odnose pobjedu na parlamentarnim izborima u svibnju 1990. Potpuna politička dominacija reformiranih komunista Rumunjskom u postceausescuovom razdoblju osigurana je pobjedom Iona Iliescua na predsjedničkim izborima u lipnju 1990. godine. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnici.hr

Veljko Barbieri: "Tko je sa mnom palio kukuruz" (Dnevnik iz Pakraca), Zagreb, 1996.

"U Pakracu kao i u cijeloj Hrvatskoj već se osjeća vrijeme legenda. Sumrak demobilizacije polako se osvjetljuje zajedničkim uspomenama. U čekanju da Jure otvori "Škorpiju", kod Bepija se svaki dan okupljaju dragovoljci i dojučerašnji borci. Glavna je tema Domovinski rat... No, sjećanja je nemoguće demobilizirati. Svatko, u rasprslom mozaiku osobnih doživljaja, pronalazi načina da pojedinačne fragmente poveže u opću cjelinu, životni i bitni smisao epopeje koja ih veže sa svim ostalim oslobođenim prostorima Domovine". Tako u "Domovinskom epilogu", piše sam Barbieri. Autor ističe koliko je Pakrac važan simbol u kojem je moguće očitati pune dimenzije borbe, koja se pet godina vodila diljem Hrvatske i kako treba shvatiti da ta borba ne može biti tek tako prepuštena zaboravu.

"Tkivo je ratničkih sjećanja uvijek živo i ne popušta lako nestajanju u svakodnevici. Dovoljno je da se pojavi neki stranac koji se s tobom borio na nekom drugom mjestu, pa se veže ogrlica imena i položaja, i stranac postaje prijatelj", zapisao je autor. Do Domovinskog rata, u koji se kao dragovoljac uključio u ljeto 1991. Barbieri je bio profesionalni književnik. Dobitnik je niza književnih nagrada, a romani i pripovijetke prevedeni su mu na nekoliko svjetskih jezika. Kao hrvatski vojnik prošao je mnoga ratišta južne Hrvatske, Hercegovine, zapadne Slavonije i Banovine. Zbog doprinosa u Domovinskom ratu odlikovan je s nekoliko vojnih odličja i medalja, a 1995. je proglašen počasnim građaninom Pakraca.

Josip Laća: "Nema mira među maslinama", Glas za Dubravice, glas za Hrvatsku, Gradska knjižnica Jurja Šižgorića, Šibenik, 1994.

Knjiga Josipa Laće, pod naslovom preuzetim od talijanskog filmskog neorealizma, "Nema mira među maslinama", posve je različita od svih onih knjiga koje su dotad izašle na temu Domovinskog rata. Oslikavanjem pojedinačnih sudbina Laća pruža sliku kolektivnoga hrvatskog usuda. Uvrstio je u knjigu i vlastite novelističke ulomke, ponajviše feljtone, ali i tekstove koje su napisali pojedini svjedoci i poznati novinari. Time je Laća stvorio čitateljima vrlo zanimljivu knjigu, koja je istodobno i svjedočanstvo o događajima za vrijeme Domovinskog rata u njegovom rodnom zavičaju, u Dubravici pored Skradina. "I sami smo poslije bili vojnici. Netko daleko, a netko vrlo blizu. Imamo i različita iskustva, ponešto gorka, ali pamti se vojnička zafrkancija za cijeli život. To nam je bio jedini spas i bijeg od grube vojničke svakodnevice", zapisao je sam Laća u prvom poglavlju knjige pod nazivom "Za bezbrižno djetinjstvo", a koja doista ocrtava nit koja je utkana u cijelu knjigu. Laća se kao hrvatski branitelj borio i na drugim hrvatskim bojištima, ali je neraskidivo ostao vezan za svoj rodni zavičaj.

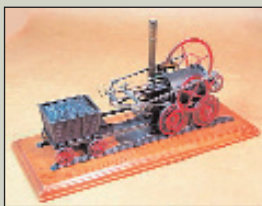
Nikolina PETAN

18. veljače 1358. Zadarski mir

Moćna Mletačka Republika držala je u XIV. stoljeću u svom posjedu većinu hrvatske obale, a pokazivala je i namjeru zalaska dublje u morsko zaleđe. Zbog toga je došla u sukob s hrvatsko-ugarskim kraljem Ludovikom I., koji se udružio s vječitom mletačkom "neprijateljom" Genovom, te u ratu 1356. - 58. uspio protiv Venecije pobuniti Split, Trogir, Brač, Nin i Šibenik. Uspješnim ratovanjem Ludovik je zauzeo cijelu obalu i središte mletačke vlasti, grad Zadar. Sporazumom potpisanim 18. veljače 1358. u Zadru Mlečani su ustupili Ludoviku sve svoje posjede na istočnoj obali Jadrana od Kvarnera do Drača, a i nezavisna Dubrovačka Republika je Višegradskim ugovorom priznala vrhovnu vlast hrvatsko-ugarskom kralju. Bilo je to posljednji put u srednjem vijeku da su hrvatske zemlje bile ujedinjene pod vlašću jednog vladara.

22. veljače 1804. Predstavljena prva lokomotiva

Tijekom XVIII. stoljeća izumljen je parni stroj, uz čiju se pojavu često povezuje i termin prve industrijske revolucije. Parni stroj je uporabljiv u industrijskoj proizvodnji, ali su se i mnogi znanstvenici počeli zanimati njegovom uporabom u transportu. Početkom XIX. stoljeća britanski znanstvenik Richard Trevithick uspješno je na kočiju ugradio parni stroj, koji je pod visokim pritiskom pokretao vozilo. Nekoliko godina kasnije, pod sponzorstvom željezare Penydarren, konstruirao je prvo vozilo na parni pogon koje se kretalo po tračnicama. Predstavljanje tog vozila održano je 22. veljače 1804., na putu od željezare do Cardiffskog kanala u Wallesu. Ta prva parna lokomotiva povukla je deset tona željeza i sedamdeset putnika u pet vagona. Tijekom putovanja lokomotiva je vozila prosječnom brzinom od gotovo osam kilometara na sat.

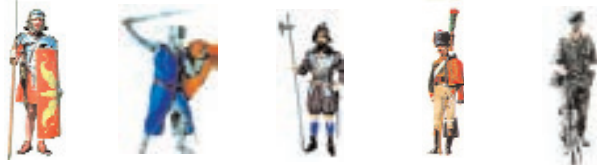
Leon RIZMAUL (leonriz@net.hr)

SLOVO DUHOVNOSTI

Ispovijed

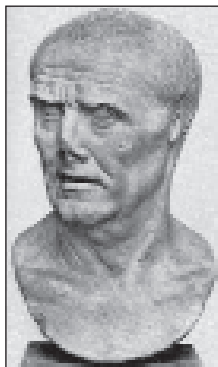
Korizmeno vrijeme je vrijeme milosti. Vrhunac Božjeg milosrđa svakako je sakrament ispovijedi. Tko može povjerovati da sva zlodjela, laži, blud, psovke, klevete, mržnja i krađe nestaju kao snijeg na suncu u sakramentu ispovijedi? Tko može povjerovati da grizodušja te nemiri i strahovi koji su posljedica grijeha (nečiste savjesti) nestaju i brišu se našim poniznim činom ispred rešetki ispovjedaonice? Kakva je to radosna vijest, kakva je to neshvatljiva milost? Kakav je to Bog koji nas ne kažnjava i ne plaši, nego nas čeka raširenih ruku? Mnogi se žale da je i poslije ispovijedi sve isto. Je li to baš tako? Ispovijed, da bi bila valjana, zahtijeva: čovjek treba prihvatiti i povjerovati da Bog uvijek bezuvjetno prašta te da je za oproštenje potrebno iskreno i od srca kajanje. Ono bitno je da pokajanjem mijenjamo i prošlost! Tako je malo potrebno. Bog je uvijek spreman oprostiti, ali jesmo li mi spremni sami sebi oprostiti?

Mirko ČOŠIĆ

Vojnički činovi

Rangiranja i svojevršno obilježavanje vojnih činova poznato je bilo još u vojsci starog **Rimskog Carstva**: nakon reformi koje je proveo konzul **Gaj Marije**, a koje su bile posve dovršene sredinom I. stoljeća p.n.ere, na čelu rimske legije bio je legat (*legatus*), ponajčešće senator s mandatom od tri godine. U sustavu zapovijedanja, neposredno ispod legata bila su šestorica vojnih tribuna (*tribuni militum*), u pravilu petorica starijih i iskusnijih časnika i jedan patricij koji se tek spremao za senatsku službu.

■ Gaj Marije - otac činova

Borci jedne legije bili su svrstani u skupine koje su se borile kao jedinstvene i samostojne postrojbe. U tom novom sustavu, legija je bila podijeljena na 10 kohorti (*cohortes*), a svaka je kohorta imala šest centurija, odnosno stotinu ljudi (*centum* = stotina). Na čelu svake centurije bio je centurion (*centurio*) dok su drugi centurioni iste postrojbe (ako ih je bilo) obavljali administrativne zadaće, ili kakvu drugu službu. Centurije su se nadalje dijelile na deset contubernija, a svaku je činilo osam vojnika. Vojnici su se nazivali *militēs* (vojnici) ili legionari.

Današnje vojske, u skladu sa ženevskim konvencijama, uz vrlo rijetke iznimke u pravilu razlikuju rangove časnika, dočasnika i običnih vojnika. U engleskom jeziku običan se vojnik naziva *private*. Naziv svoje korišćene vuče još iz srednjeg vijeka kad su pojedini feudalci kojima je obveza bila prikupiti određen broj vojnika, u sklopu svojeg feudalnog posjeda novačili *private soldiers*. Kao vojni rang, *privates* postoje od **XVIII.** stoljeća kad je taj rang u svojoj vojsci utemeljio sam **Napoleon Bonaparte**.

U američkoj vojsci najniži su vojni rangovi E-1 (*privates* ili *recruits*) i E-2. Dok prvi ne nosi nikakvu oznaku, ovaj potonji do nje automatski dolazi nakon šest mjeseci službe i ona mu povećava plaću, premda u određenom broju slučajeva do tog stupnja može stići i za samo četiri mjeseca službe. U pojedinim razdobljima i u pojedinim rodovima vojske javljaju se i oznake struke ili specijalnosti koje istodobno vrednuju i vojno iskustvo osobe koja tu oznaku nosi i nerijetko ga izjednačava s najnižim dočasničkim činom kao što je *corporal* (popularno zvan kaplar u hrvatskom jezičnom području) u angloameričkom vojnom sustavu, odnosno *Schutze* u germanskom.

Jurica MILETIĆ

www.cia.gov

Službena stranica američke CIA-e (**Central Intelligence Agency** - Središnja obavještajna agencija) izvrsno je koncipiran i informacijama *napunjen* site koji svakako treba posjetiti. To je tipični američki Internet uradak,

ili da budemo precizniji, vizualno i sadržajno identičan velikoj većini drugih **.gov** siteova.

Središnji dio stranice zauzimaju vijesti koje se updateaju nekoliko puta tjedno (vjerojatno s obzirom na potrebu), a ono što je najzanimljivije i odgovara na brojna pitanja posjetitelja nalazi se s lijeve i desne strane *prozora*. Riječ je o podstranicama o povijesti i djelovanju CIA-e, vodećim ljudima Agencije, a vrlo su zanimljivi i linkovi pod naslovom **CIA's Homepage for Kids**. Vrlo zanimljiv, i svakako poučan, je link koji vodi u muzej CIA-e (**CIA Museum**) u kojemu su postavljeni izložci iz povijesti Agencije. Osim što postoje iscrpna objašnjenja o izložcima (vremenu i načinu uporabe i tome slično) i što se sve fotografije mogu povećati (razina srednje kvalitete), na podstranicama se nalazi i niz zanimljivih povijesnih informacija (primjerice, iz **II. svjetskog rata**) koje su manje poznate 'običnom' čovjeku.

Dakle, izvrstan site s ciljanim sadržajem (pogotovo jer je riječ o instituciji čiji se rad temelji i na tajnosti), ali dovoljno dobrim da zainteresira posjetitelje.

Ivan BELINEC

KVIZ

pripremio D. VLAHOVIĆ

1. Nedavno ukradena slika *Krik* djelo je:

- A Edvarda Muncha
- B Oscara Kokoschke
- C Vasilija Kandinskog

2. Hrvatski slikar iz plemićke obitelji bio je:

- A Andrija Maurović
- B Ferdinand Kulmer
- C Oton Iveković

3. Zbog pada s konja, cijelog je života bio invalid:

- A Edgar Degas
- B Henry Toulouse-Lautrec
- C Paul Gauguin

4. Na slici je autoportret slikara:

- A Eduarda Maneta
- B Rembrandta van Rijna
- C Vincenta van Gogha

5. Svod Sikstinske kapele oslikao je:

- A Leonardo da Vinci
- B Michelangelo Buonarrotti
- C Rafael Santi

Referenca: 10-20-30-40-50

U sljedećem broju najavljujemo...

- Identifikacija bioloških ratnih agensa
- Švedska obrambena industrija
- Korvete klase Victory

